

СТЕПАН ГОСТИНЯК

**ПРОПОНУЮ ВАМ
СВОЮ ДОРОГУ**

Збірка віршів

1965

СЛОВАЦЬКЕ ПЕДАГОГІЧНЕ ВИДАВНИЦТВО ВІДДІЛ
УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ПРЯШЕВІ

Художне оформлення С. Бунти

© Stepan Hostyňak 1965

ПРОПОНУЮ ВАМ СТЕПАНА ГОСТИНЯКА

Степан Гостиняк пропонує вам свою дорогу.

Я пропоную вам Степана Гостиняка.

Хороший поет Степан Гостиняк, молодий і мудрий.

Його серце повне розуму, добра і краси. Там гостять його мама, друзі, кохана, Україна, Людськість, Космос.

Його серце повне гніву і ненависті. Його вороги — палії війни, визискувачі і паразити, а також брехня, глупота, підлість, тупість, байдужість, міщанство, бюрократизм.

Він — вояк і філософ, бо що ж таке поезія, як не війна словом, що ж таке філософія, як не мудрість. Поезія — мисль в образі, слово в дії.

Гостиняк сучасний і вміє говорити по-сучасному. Сучасний і сьогочасний, і своєчасний. В його серці і розумі міститься макро- і мікрокосмос: небо, зорі і сузір'я, але його найбільше цікавить земля і люди; щоб на землі жили люди, крилаті, як велетні, щоб перед ними рясніло небо в діамантах зір.

Він — молодий і наївний. Він — зрілий і мудрий. Часом — веселий і ясний, часом — хмурий і сумний. Його радість — з любові до людей, його сум — від

недосконалості людської натури і суспільства. Але він вірить — буде правда на всій землі, буде щастя для всіх, буде сонце над головами. Чоловічі думи і діла, материні руки, дівочі очі, листя трави, віти дерева, все живе — то його натхнення.

Степан — значить вінець. Як кожний молодий талант, це вінець зусиль наших предків, батьків і матерів. Він — дитя ленінізму. Його породили Пушкін і Шевченко, Уїтмен і Верхарн, його леліяли Тичина і Рильський, Маяковський і Тувім, Неруда і Незвал. Але він уже є, як Степан Гостиняк. Ще учень і вже вчитель. Немовля, яке глаголає істину. Його справжнє слово ще попереду. Він — син крилатої епохи гуманізму, яка тільки розгортає крила. Не думайте, що він занадто особистий; він цілком належить людям; не гадайте, що він нейтральний; він комуніст, а комуніст, то є боєць; все суспільне його особисте.

Гостиняк значить гостинний. Його серце, як шлюз, відкрите для добра і краси. Туди заходять заокеанські кораблі мислі і чуття, мрій і надій, сподівань і звершень. Завітайте і ви туди, дорогі читачі, там знайдете слово, образ, картину, мелодію, а головне правду у красі і красу у правді.

Він — національний: в ньому все українське.

Він — вселюдський: в ньому живе чех і словак, кубінець і негротянець, індієць й індонезієць, евро-

пеєць й азіят, африканець й американець. Він — трансконтинентальний і океанський.

Він білий своєю чесністю.

Він червоний своєю революційністю.

Він чорний від люті до сил війни і зла, брехні і байдужості.

Він жовтий од неспокою за долю людей і людства.

Він тримає слово, як чарівний перстень, а воно у нього виблискує, як самоцвіт — всіми гранями душі. Він чарівник, бо володіє секретом благозвучності і багатозначності.

Безсмертний народ, що має сильну душу, сильні руки, міцну думу й яскравий образ. Поети — речники народу. Народ видає паспорти вічності й атестати зрілості. Вони віддають народові свою мрію й уяву, кличуть вперед, пропонують нам свою дорогу. Не біда, що дорога своя, вжаливо, що вона йде у тому ж напрямі, що й дорога націй і рас, класів і людства, що її дороговказами є Мир, Праця, Свобода, Рівність, Братерство і Щастя для всіх!

Степан Крижанівський

•

•

БУДЕ ТАК

Замінім кукурудзяним солдатський ряд,
Музейним експонатом зробим зраду
І, замість вибухів гранат,
Утвердим вибух гніву до неправди.

І буде шум — шум листя і машин.
І буде смерть — повзючого, низького.
І будем всі, до одного, — Товариші.
І буде для життя в безсмертя лиш дорога.

ПРОПОНУЮ ВАМ СВОЮ ДОРОГУ

Іду.

Мій шлях не лівий і не правий.

Не йду, куди повіє вітер.

Мені не гроші пахнуть, пахне правда.

Не вигодами маю шлях освітлений,

а сонцями облич.

Іду, надіями торкаючись і Марса й Оріону,

І гострю ніж на ікскольорних чінгїсханів.

Іду, щоб вивести чортополох

на чисту воду: будьте пильні!

Іду, щоб жінці змайструвать стілець,

Подібний, у яким сидить мужчина,

Бо жінка з мужем ще не розмовляла.

Іду до тих, з котрих прийшов,

Відкинувши богів біблійських і сучасних. —

Іду в турботи семидневі:

сіячів пшениці,

плавильників чавуну,

шевців одягу,

прибиральниць нашої некультурності,

білих негрів в підземеллях, —

Іду в нещастя, як і в щастя, ковалів життя,

Щоби ображені їх дні погладити, як мати,

Щоб їхню радість стерегти
перед зубами чорних днів.

Іду вам таємницю розказати,
Що сховалась у мовчанні дерева, води,
трави, каміння.

Іду.

Плюю на всі доктрини.

Іду.

Обшмаганий дощами всіх епох, шукаю
дико сонця.

Іду, телячий оптимізм
лишивши позад себе, ніби

Пішоход вже пройдені мости,

Іду сп'янілий швидкістю ходи.

Іду, щоб яструбам квітки видати в смерть,

Бо синє небо не Пікасовій голубці
ще належить

Іду, бо у палацах завтрашнього дня

Чекає визволення
проклята нерівністю дочка —

Там Людськість жде нас.

Кроком руш.

Ідемо.

МОЛОДІСТЬ ІДЕ В ДОРОГУ

Я цвіт доби нової.
Останні ганчірки роздертої
 війни
У хвилях радості людської тонули —
Я починав цвісти.
А одноногі, однорукі люди,
Що життя любили більше солі,
Узявши молот і чересло заржавлене,
Боролися за хліб і сонце
 для мого цвітіння.
Крізь ненависті ґрунт,
Крізь болі росту,
Крізь приморозки догм старих
На світ нове життя продерлось.
Я цвів.
Сьогодні ранок молодий
В моїх очах розквітнув:
Із стежок юності іду на трудову
 дорогу
У серце хвилювання дівчиною
 заглядає, —
Я весь цвіту.
А сонце усміхається, як мама,

Привітно кричачи:

— Іди!

Беру життя за руку:

-- Ходім!

СОВІСТІ Й ЕПОХИ БУДЬ САНТЕХНІКОМ

Самообслуговування! Самообслуга! —

Чорта з два!

Ні граму бруду не зітерло „Само“.

Сміття всі порції

я дням уборщиці роздав,

Хоч вільність в мене бігає, мов сарна.

Уборщиця як гнулась, так і гнеться,

І нас сторониться самоочистка.

Минуле сіло в дії крицею

І вертить нами, мов дівчисько.

Так слухай „я“, і „ти“, і „ти“:

Наш бруд, байдужість нашу

загнуздавши,

На совість осідає, мов настил,

Мости до чистоти розкрушує.

Про бруд забувши,

брудом станеш сам

А тіло існування підлістю рясніється у латах.

Сантехніком своєї совісті будь!

Епохи бруду будь смертельним катом!

ВІК МІЙ — ТЯГАР МІЙ

Я ружі, зроджені штиками,
Всі язви
 історії,
Усю чуму голодних літ
Ношу на спині долі
 каменем.
Думки навколо всього —
 сателітами.
Ви зауваженнями не лущуйте,
 що не знаю
Обличчя вовчого воєн, —
У ґрунті серця
 болі світу розцвіли
 розмаєм,
І я простріляний могилами
Лише дощам відомих Н. . .
Стежками темними людей,
 промерзлий,
Тремчу я над ходою світлою Життя,
Й радію, що на світових терезах
Перемагає
 правди стяг.

Вдивляйся твердо в світлу душу Завтра,
Та з зору хай Сьогодні не втече.
Відповідальності смертельна ватра
Обрушилась на людське плече.

Я п'ю вино повітря і радію:
В кінці ж бо завжди-завжди плаче смерть!
Із марсельезами ідуть вуста надії,
І правда попереду Робесп'ером.

Під сонцем й місяцем не позабути:
Є два світи, а смерть лише одна!!
Моя любов, у факт отой закута,
Трясеться іноді аж до самого дна.

В проблемах віку заблудиш мов у хащі,
А тут іще мільйон своїх проблем.
Реальна дійсність — компас нам найкращий.
Полова фраз — то ніж великих тем!

Обличчя всіх би розсвітились щастям,
І я б до неба був хвилиною рад,
Якби усім текло у жилах гасло:
Життя — це правда, не твори півправд!

О знаю я, чим пахне ружа волі —
Не вирізати із серця це знання.
Бо саме б я десь на чужому полі
У краплях поту дні свої роняв.

Усі ждемо достоїнності доби,
То ж право маю власні болі лити:
Себе оцінюй не що ти зробив,
А з погляду, що міг зробити.

Далеко ми, та й до межі далеко,
Що бачив нашої уяви план.
Ми забували в будівничу спеку:
Для комунізму теж Людина пан,

Не навпаки!
Ні, зуби я не щирю,
І до в жнивах успіхів є й факт важких невдач,
Я тільки є народу сином щирим,
Його боління — мій вогненний плач.

ЗНАЙОМТЕСЬ: СЕНЬЙОРА БАЙДУЖІСТЬ

Температура у байдужжя — нуль.

Од віку і до віку — нуль.

В історії горить. —

Байдужість спить. —

В історії морозить, —

Байдужість не цікавлять видобутків рози.

Так, прогулянки любить кожен:

Стежками вечорів блукає місяць,

Батьки відчальються від турбот веслами прогулянок,

Любов снує стежинки раю,

Станки прогулюються днем робочим,

На прогулянки навіть кішки ходять.

Отож нічого дивного, що забажалось в певний час

Фашизмові на прогулянку вийти.

Ішов фашизм, ішов

Морями робітничого гніву,

Ішов фашизм, ішов

З дочкою — демагогією,

Ішов фашизм, ішов,

Сміявся щиро вибухами,
Ішов фашизм, ішов,
Байдужість перед смертю плакала: „За що?“

В житті буває різне:
Цвіте законне беззаконня,
Сторожать страхи кожен крок.
В житті буває різне:
За слово, що відповідає дійсності,
І поплатитись можна дійсно.
Байдужість за язик ніколи не страждає —
Вона мовчить, як Альпи, як папуга,
Вона не сміє заколоть безправ'я гострим „Ні!“

О, бійтеся байдужжя більше смерті!
Дивіться на його зимові очі,
Дивіться на його самовдоволені камінні кроки,
Що топчуть людські сльози, мов капусту.
Людина — це любов,
Любов — це ненависть до зла.

Співаєте?

— Співайте.

Стогнете?

— Стогніть.

Смієтесь?

— Смійтесь.

Плачете?

— Плачте.

Мовчите?

— Не смійте!

ПОРТРЕТ В. І. Л.

Збудуймо будинки
із світлими вікнами —

Для всіх.
Нехай кохання нашим стануть
вітри чотирьох сторін,

Бо лиш цілунки вітру — незрадливий компас.
Думкам ширяти треба безумовно,
Безумовно.
Думкам потрібно битися
на Куликовім полі
волі.

Із фонду словника,
Із фонду наших душ і дій
Геть на смітник
архаїзмів:

Гадюку, зраду,
Хребти безхребетні
Та медословні язики
І всі подібні талісмани.

Хай наші ноги плачуть
За втомую
місячних доріг.

У квітах мрій цвісти повинна дійсність строга.
Наш стіл у синіх ранках,
У полуднях з гудків,
У вечорах, що пахнуть снами,
Повинен усміхатися своєю щедротою,
І вибачити нам: О стіл, пробач,
Не ти в абетці щастя будеш „А“,
Не плач, мій стіл. Важливо чи зів'ють
Вінок любовний руки світу.
А я вже й не кажу, що дощ
Найкращий від природи,
З котрим у дружбі ріст і свіжість,
Якому кажуть: „Прийди, прийди, дощику . . .“
І вірте — це буде єдиновірний
В. І. Ленін.

ПОВИННІСТЬ — НЕ БАЖАННЯ

Є різні дороги.

Найважча дорога —

Крізь життєві перипетії,

Без допомоги підлості й бога,

Пройти у горінні,

у леті.

Дорогою честі

дійти я повинен

В будинок

служби

народові.

Собою лишитись без пір'я павиноного,

Не бути

чиєюсь

пародією.

Мені б лиш знання, що хоч трошки потрібен, —

Мені б тільки це знати треба.

І ще надзвичайно,

ще дуже хотів би

Давати добро за потребою.

ЗАСПІВАЙМО ПІСНЮ КРИШТАЛЕВУ

Сполоханими зайцями втікають роки,
На спинах несучи наш плач і сміх.
Земля рахує підлочорні кроки,
Хто „я“ своє для честі не зберіг.

А роки йдуть і живляться лиш потом.
А зорі падають як смілих голови.
Життю супутниками стали куці оди,
Де про життя ніхто й не говорив.

Ішли бої, а ми про мир брехали —
Ішли бої поміж добром і злом.
І скільки раз чомусь недобачали
Ми правду із скривавленим чолом.

Або себе спитайте: не бувало,
Що вищий нижчого куди попало бив?! —
І зовсім не у байках це ставалось,
А в нашій, за майбутнє, боротьбі.

Пливуть пшениці в жовте дозрівання.
Пливе Земля поміж буремних хвиль
Людської нерозважності. Куди: у ранок
Нових відносин? Може у — попіл?

Проблеми ніби хрест Христа

Людині

На щастя давлять, спокій з неї ссуть.
Давайте, зробим так: віднині
Утвердим хлібом совісті красу.

І обнімімося: брати малі й великі,
Як заповів святий отець — Тарас.
Любов'ю, люди, биймо всяке лихо,
А ні, то лихо виб'є дуже нас.

Ще знаймо — важче братові малому, друзі —
Хто з покриком до нього — той не брат,
Того він і забуде по заслuzі,
І на дорогах прокляне стократ.

Пісень, пісень, але без каплі фальші:
Простори — думці. Киньмо зло у хлів,
Щоб маршем Правди стали роки наші. —
Я тільки це сказати вам хотів.

ПЕРЕД ІНТЕРНАТНИМИ ВОРІТЬМИ

Я чекав, я ждав — кого? — не знаю.
Вечір вулицею йшов дівочими очима.
У повітрі пахнув дощ з коханням,
А я думав, і стояв, і думав:
Чом мене не порозглянуть люди,
Чом немає шкіл з геологами для людського нутра?
От, можливо б запаси добра в мені відкрили.
Знаєте, я б навіть не признався в тім багатстві. —
Тільки б непомітно розділив між вами й скрився,
І радів би, що ви добрі від добра могого,
І лишив для себе б лиш щасливі ваші очі.

Вечір біг. Я ждав — кого? — не знаю.
Кроки час несли настирливіший тині.
Ліхтарі моргали парубками,
А я думав, і стояв, і думав:
Дім батьків в життя горлянці — кісткою,
Сліпота мене нещадно облягає,
І втікаю я в свою самотність,
Хоч самотність горю не поможе.
І немає рук, в яких відчуті можна серце.
І немає дій, що кажуть: „Я з тобою!“
І немає слів, де зміст і форма рівноцінні.
І немає поглядів, що кажуть: „Ну, Степанку . . .“

Кидали каміння насмішок знайомі,
Бачили в очах, занурених в проблемну ріку, тупість,
І не бачили, що, стоячи, я думав і кричав мовчанням:
Ви сліпці окаті, подивіться —
Кожний крок умовами загнuzданий! Прийдіте!
Доброта моя діждатись вас не може.

А вкінці питання ставлю, від якого
Не втекти без відповіді вправо або вліво:
Та невже ж ви думаєте, що живу я
Для нікчемного малюсінького „я“?
Питаю ще: мої страждання мають бути лиш моїми, —
Скажіть?!

І гнали ще неправді кланятися тій?
Ви бачили, як душі в фразах топляться безсило,
А фразерів підтверджують в святі?
Тепер скажіть, ви бачили гадюку
Із коментарієм: „Який прекрасний цвіт!“
Вас не розгнівили грошоволипки руки,
Що з працею не бачились десятки літ?
Тепер скажіть, ви бачили безликість,
Що морду в пристосованість вдягла?
Вас гнів не різав, що без ліку
Зрадлива, а у руках влада немала?
Тепер скажіть, ви зустрічали
Вояків часу у Сахарі самоти?
У вас було волосся вже печальним
Від слів: „Пробач. Мій вибранець не ти...“?
Я вам скажу: оце мене стоптало,
Стараючись неправдою збити з ніг
І ще скажу: у нього сил замало,
Щоб для людей себе я не зберіг!

В попільничці недокурок тлів,
В попільничці смерть його лежала.
Він горіти не хотів,
Він димів, вмираючи помалу.

Димом панахидним розчадить
Скарб душевний й каплі не приніши
Для когось, щоб плакав чи радів, —
В синю ніч повішусь я раніше.

ЛИСТ ПРОЗОРОЇ ВОДИ ДО СУЧАСТНОСТІ

Людске всевладдя береги втрачає —
І я свого боюся майбуття:
Боюсь союзу бруду і людини,
Бо спить у нім прозорості моєї смерть.
Пливу у хмарах сіллю урожаю,
Течу у ріках сном пружного тіла,
Лечу водопроводом бомбою у спрагу,
Криницями ж ловлю серпневі зорі.
Хай буду вічно я слугою росту
І синім дзеркалом плакучої верби.
І збережить мене потомкам світлочолим,
Мов копію останню сліз нещастя.
Вродлива я, смачна, й потрібна,
Своєю природничістю жива, —
Мені ж в прозорі коси заплітають
Червону стрічку крові.
Не візьму!

ПРИЗНАЧЕННЯ НОЖА

Людина хоче спати — цілий день
ножа гострила.

Людина падає — її спина зустрілася
з ножем, який вино червоне мусить пити.

Людина плаче — бо не кров
стікає в землю, а життя й любов.

Людино, садовись за стіл зі мною
І вивчим замість азбуки
найважче правило віків:

Людино, ніж оцей вживається,
Щоб хліб і яблуко розрізати порівну.

КОВЗАННЯ ПОВЕРХНЕЮ

Красу ми заміняємо прикрасою
І з радістю ковзаємося по поверхні.
Ану, зайдім у глиб, будь ласка,
І на позиції старі я вірю — не повернемо.
Йде дівчина, а вже і ахаєм і охаєм,
По суті дівчини не знавши.
Такі то ми: в усьому трохи
Попереплутуєм, що наше, що не наше.
А зміст же всього завжди скрито-скритий,
Притому форма очі ріже.
І протікає позолоти ситом
Суттєвість скромно-ніжна.
Візьми аналіз і рубай об'єкти!
Трухляве кинь вогню у пашу.
Й розглянутий тобою сектор
Хай вкаже: це — твоє, а це — пропаще.

МИР

Серед великої трави
Стояв маленький хлопчик.
Здавалось, море синяви
Його отам розтопче.

А по усіх кутках землі
Йшов аромат бузковий.
Був хлопчик, сонце, м'якість трав;
Димів фабричний комин . . .

То ж знову рік старий
перейде до нового року,
Мов ніч у день.
А строгий дядя Час нам
перешле багато днів —
Своїх діток розумних й нерозумних.

А дні одні сміятись будуть тихо або дзвінко,
А в інших днів на віях будуть сльози;
А дні одні посіють жито й зорі,
А інші дні пожнуть овес невдач;
А дням одним дамо життя безсмертне,
А інші дні умруть ненародившись.

Життя,
життя з обличчям завжди кращим,
Це ми твої коханці аж до кістя, —
Ти дівчина для нас у черзі — номер перший.
Хотять на нерозважності Землю крутити,
Хотять трухляве „алілуя“ демоном зробити.
Та ви співайте, новорічні ночі,
Топися у вині, сумний мій настрій,
Бо року кожного початок
Зоветься тихим іменем: НАДІЯ.

УВАГА

Дійсність зі снами наш
вік помішав.

Мрія на Місяць готується,
А над життям страхітлива ноша
Чується, чується.

Сіли люді
на коника з атому,
Чадять страх на суші й морі.
Правда ж повинчалася з миром-братом,
Взявши руль історії.

Друзі, увага на вибрики! —
Згнуздати треба гладкого коня.
Треба нам ключі виграти
Ситого, світлого дня.

Дійсність зі снами наш вік помішав.
Мрія на Місяць готується,
А над життям страхітлива ноша
Чується, чується, чується.

ДЖОРДАНО БРУНО

На мозках фанатичних шкварили Джордана,
Сороками охороняючи божка гніздо.
Криваві руки славили в тирадах,
Сміялись фарисейськи: здох!
А він ішов крізь тупість ідіотів,
Поборюючи роки і століття:
Як страховіття віруючим тьотям
І як печать нового світу.
З середньовіччя божеських позицій,
Ракеті Правди давши розгін,
Крізь інквізицію
Злетів Джордано в космос.

ЗЕМЛЯ В ОЧАХ КОСМОНАВТІВ

Сини надії,
Ви відірвали від Землі Людину,
Її ім'я вписавши кров'ю,
Свободою й гарячим потом
На груди Всесвіту.
На кораблів плащі сівав вам метеорів
пил,

Але в очах у вас світилася Земля:
З сльозами щастя і слозами горя,
Земля із яблунями, що цвітуть
Весною біло і рожево-біло.
В серцях Земля, мов племінь, тріпотіла,
Земля з своїм найкращим цвітом —
Людиною,
якої волею й ім'ям ви зорі цілували.

Людино!

Розум твій сильніший всіх планет тяжіння.
Однак чи знаєш ти,
Що яблуні й надії, перш ніж
розцвітуть на Марсі і Венері, —
Цвісти повинні на Землі?!!

І хоч було думкам віки бездомно,
Та розум невідомості кордони
Розкидував у напрямі ядра.
А нині зорі під ногою праці — ґрунтом,
А не залізом для духовних пут.
Людина проти бога неможливості повстала бунтом,
І вже у Всесвіті думки її цвітуть.

ДЕРЕВО І Я

Дерево, я бачу твій вогнистий язик,
яким у довгі зимові вечори лизатимеш
малі горошинки зими.

Дерево, тебе колись теж колисали
материнські руки вітру.

Дерево, ти плакало дощем, і листям,
і пташиним співом.

Дерево, заїдь тому у морду, хто
нас двоюрідними братами назове, не рідними:

І хоч було думкам віки бездомно

Дерево, моя душа й твоя
уміють лиш горіти;

лиш горіти

та горіти.

Зима землю забинтувала злісно —
Я болями її промерз.
Летіло сонце косо понад містом,
Бдивлялось у обличчя міліціонером.
Прийшов додому — дома батька холод.
У вухах вітер нелюдських проклять.
Мене не так зима жалами коле,
Як душі, що у чорній злобі сплять.
Хотів почути б я весняне слово,
Іскристого морозу слухать сміх. —
Байдужістю серця згустіли, мов діброви.
Шляхи до дружби вкрив тернистий сніг.
Ми Космос поорали для насіння —
В собі ж не вбили ще манер гадюк!
От, як полюбить кожен батько сина,
Тоді і я у спокій увійду.
А поки є іще зими в людях,
І поки революцію не скінчим душ,
Мені за столом честі місця хай не буде,
Хай мучуть їхніми пороками чимдуж!

ОБРАЗ

На життєвому лоні пензлем подій
Час малював кошмарний образ.
В нероб уяві завжди був у моді,
Мозолі ж мазали його хоробро.

З обличчям перекошеним Землі — від болю! —
Малюється і нині вперто.
Чи буде дівчинка ходити боса полем,
Чи вік мій домалює образ . . . смерті?

СІВБА МАЙБУТНОСТІ

Війна її взяла в колючі руки дроту,
Очима кулеметних башт до неї усміхалась.
Страждання довгі, сни були короткі.
Співала кров життю свої хорали.

А ранок той із зорями згасив їй очі. —
І ніжна Франція лежала на злочинства бруці.
І тільки небо, тільки небо Польщі
За нею видавляло сліз пекучість.

Очей жаринкам куля вкрала запас кисню.
Згасали. Згасали. Хоч долоні серця Жанну
Пектимуть, і пектимуть напористо,
Поїтимуть ножами його пам'ять.

Той день не зазначив її маленьких кроків,
Що вуличками міряли любов колись в Ліоні,
Той день став знаком оклику для років
Та порошив ще білим болем скроні.

Сном непробудним спали її добрі руки —
Спокійні, що зробили для майбутності посів.
Так із життя йшла в ранок той — не сука! —
Але мала француженка Сесіль.

ДЕНЬ ЖІНОК

День жінок!

І ні тебе, ні мами,

Лише розмови друзів про дарунки.

Аж злість бере: чому ж то поміж днями

В той день про квіти так говорять лунко!

Під слів солодкість скривши всі образи,

На сцену щирості виходять в ролі.

А в інші дні, чи бачили хоч раз ви,

Що в подруги каміння на дорозі?

Чи бачили, як руки неуважності стискали

Незломлену жіночу гордість,

І як її красу турботи ссали,

І як скубли її життя хвилини чорні!

Жіночий день!

Насмішкою набубнявілий,

Вдягнув в обман царицю нашу.

Бринить у мене ненавистю тіло,

Бо день жінок на сцені року пахне фальшю:

Чому один, чому не всі жіночі?

Ви квіти рівності їй подаруйте,

Щоб радістю її ридали очі,

І щоб не зналась з егоїзму прутом.

Ви ж знаєте, яка вона хороша, жінка,

Які всерозуміючі у неї руки!
То же не робіться благодійними жалільниками,
Радніш моліться: „Пробач за муки!“

Та є жіночий день один лиш досі,
Де щирість чи нещирість під квітками.
Мене життя з дороги на дорогу носить,
І гірко, що сьогодні ні тебе, ні мамі.

БОГИНЯ

Страждальниця з ласкавими руками,
Широке море болів і образ.
Ми грубості в тебе шпурляли каменем,
Ждучи в обмін з очей твоїх добра.

Обрамлюючи дні у все можливе —
Про себе забувала повсякчас.
А ми не бачили у неї тільки славу,
Та виступали в ролі сіяча.

Вона ж і ґрунтом і джерельним соком,
Вона ж і корінь нового життя.
Вона малий, печальний гордий сокіл,
Що нас любив, що нам усе прощав.

Ми знак рівняння забували хутко, —
Коріння зверхності в серцях жило.
Це ми її загнали в проститутки,
Це ми її захмарюєм чоло.

Рабиня дому, побажань егоїстичних,
Свогого тіла й туги до краси.
Крім правди ж не існує істин вічних:
Ввійдеш у мрію — ой, не віддаси!

Великим викриком у вселюдськiм колесі,
В майбутності — свяतिною в серцях.
Богів із пекла — на земні небесі!
Чистить для Жінки в рівноправ'я шлях!

ЛИШ ОДНА НА СВІТІ МАМА Є

1

Одна з ночей посіє нас в ріллю кохання.
Ростем грішні ще по-за грішним світом,
І стукаєм життям у двері її тіла:
„А як там, га? А місце є для мене?“
У неї горошинки радості з очей казкових
Повибігають, наче політичні в'язні із підвалів,
Що міняться у подив:
„Вже?
Невже?“
І наші мами кислим заїдають.
І наші мами сподівання тчуть.
І наші мами ще не знають,
Які струмки з них потечуть.

2

Тихше.
На материнським дереві дозріння нашого
дванадцята відіб'є.
Ми у zenіті приходу. Ідем.
Здіймаєм якорі із пристаней хороших мам,

І починається:

двадцятибальний шторм
корчів,
тенорні чайки зойків,

І каналом Панамьским

материнства

Ми припливаємо в Нетихий океан життя.

3

Їх спокій поїдають наші безтурботні сні.

Дають музичність тіла нашим кілограмам на поталу.

І тихим „люлі-люлі“ прикривають. Ї ведуть до книг.

Ведуть до щастя вдало, чи невдало.

Крізь олівець і перше „а“, крізь золотавий романтизм

Проторуєм дороги, поспішаючи у першу зрілість.

Вершини перші ноги обцілюють. Падіння вниз.

Поява чорних тіней в кольорові білому.

4

Матері мов зроджені для проводів.

В білі ранки нас у школи проводжають,

Ставлячи за нашим відходом сльозу, мов крапку.

Десь в далеких місті книгу любим,
і гроші мамині,
і любимо дівчат у теплі вечори за містом.
Робимо потрібне й непотрібне,
Те потрібне й непотрібно поїдає нам оту хвилинку,
У яку ми мали переслати вістку мамі.
Матері мов зроджені для проводів.
В сині ранки нас до війська проводжають,
І лишаються за нашим відходом
дві безпомічні руки.
Потім нас війна — яка панам потрібна — кличе:
Любимо життя, нас любить смерть,
а матерів коротка вістка
Писана вже не рукою сина.

5

Ви бачили, як головами
квітнуть мами? —
Немов черешні білі у саду.
В служниці дітям запрягаєм сивих,
Окремого куточка їм даруєм,
Аби контраст з речами позолоченими
не зробили випадково.
То ж наші мами
розцвітають головами

Серед зими страшної неуваги.
В любові їхній береги втрачаються —
І котить в серце, ніби в океан
Любов свої великі води.
Розширюється серце надміром любові,
В його об'єм образи наші додаються —
І серце лопає одного звичайнісінького дня.
Ми кричимо у розпачі шалено: „Ма-мо-о-о!“
Пізно. Неуважних поїзди не ждуть.

ПРИБИРАЛЬНИЦЯ

Синьовицвілий халат

від неї невід'ємний, як і руки, —
Не золоті — але дорожчі.

Та якщо забуваємо про щось в житті —
Передусім про неї забуваєм,
Дванадцять зіткнень подарує,
А ми разок недбалий погляд кинем їй.

Я бачу, як на білому папері зимового ранку
В печатці кроків сні її недоспані вмирають.
Приходить точно, мов неділя,
Щоб руки навантажити шістьома днями:
А руки навантажить

світлим коридором,

А руки навантажить

дзеркалом підлог,

Ще руки навантажить нашим брудом,
Та втомою ще руки навантажить.

Щупленька,

добра, наче скромність,

Приносить вікнам чисту вроду,

Й про нашу все бурчить халтуру,
Котра від неї дістає відкоша.

Не їздить в гори і на берег моря.
Чому ж не їздить в гори і на берег моря? —
Не видержить її зарплата шторму витрат,
Та й як нести на люди вбогість чесну,
Яка людей дратує, мов невдача.
Отож радніше викуплеться в поті,
І берегом своїх турбот блукає,
А в морі води, ношеної в відрах,
Пливуть, як човники, її мозолі.
Та й в праці є солоний присмак моря,
Тому навіщо йти на берег моря!

Виписує собі свідоцтво на паркетах,
Ганчірками озброєна,
із порошинками веде війну,
І зовсім не старається створити фронт
Для бою з правдою ім'ям тієї ж правди.

Пілюлі політичних лекцій щотижнево
Директор сипле повз її свідомість. —
Ніяк не може „елемент відсталий“
Навчити розглядати дійсність науково.
Вона з одним знайома сонцем,

Вона з одним знайома місяцем,
З одним обличчям правди лиш знайома —
Із правдою життя.

Кваліфікацію від неї вкрали,
Щоб мати змогу й кусень поту вкрасти, —
Не вкрасти ж людськості класичної її.

Так слухайте, конструктори зневаги,
Ніколи не вдягнуся я у погляд,
Що жінці тій,

у синьовицвілім халаті,
з руками, навантаженими нашим
брудом,
з бажанням вікнам дати чисту вроду,
із неможливістю поїхати до моря,
із людськістю класичною. —

Ніколи не одягнуся у брехню,
Що жінці тій належить місце
поза дверима нашої уваги.

МОЛИТВИ БАБУСЬ

Підсолювали липи ароматом вечір,
І батька вибрала для праці ніч собі.
Помалу-помаленьку на трон входила тиша,
Аж замовчали жаби, слів її ждучи.
Помалу-помаленьку в супроводі кроків
Бабуся у наш дім прийшла шукати снів.
Розмотувала думи, вп'ялась в худорлявість
Мою й сестри. А мамі що дала? —
А мамі на вечерю дала докорів миску.
Картопля смажена вечерею вдяглась.
У лозах соловейко піснями синій вечір,
Немов рушник святковий, вишивав.
Бабуся нас навчала і сміх ловили стіни.
Аж півдванадцята на шлях у сни
Нас вигнала. Бабуся ще молилась,
І, молячись, благала і Сина, і Отця
Очистити до блиску іржаву гріхом душу,
Щоб смертю заслужити два крила, не вогонь.
І був кінець пісенний в бабусиній молитві. —
Політики, ви чули слова бабусь вночі
Наприкінці молитви, слова нерідні небу:
Щоб люди вранці встали і взріли день новий?

ЛІТНІЙ ВЕЧІР

Сором'язливість горизонту; хрущів найбільша швидкість; і перша зірка у калюжі.

Палання горизонту — попіл дня. Що тополі роблять? — Роздумують над нічним туалетом. Чому концерт не починають жаби? — Напевно хворий контрабас. Куди із вулиці поділись голоси? — Додому повели людей від праці п'яних.

Хрущів найбільша швидкість; друга зірка у калюжі; на роздоріжжі битого шляху й шляху в асфальтовій сорочці домінує самотність тітки Ракової.

Пасеться третя зірка у калюжі; тітка Ракова стрічається з: „Кого чекаєте, тітко?“; день остаточно схиляє світлу голову. На роздоріжжі битого шляху й шляху в асфальтовій сорочці засумував голос тітки Ракової: „Кого ще ждять мені, окрім корови, синку?!“
Калюжа повна зір.

ШАФА

До послуг вічно підготовлена
Куняла в куті неспочита шафа.
З нас роздягала втомленість,
І кутала здоров'я шарфом.
Стоїть в кутку, немов соромиться,
Стоїть — в кутку їй хочеться стояти.
В той день весна ішла в околиці,
Коли мене до неї звала мати.
В очах великі знаки оклику. —
Червоні ружі в шафі на сорочці.
А шафа, наполохана окликом,
Колола докором: — Е, хлопче! . .
— Чого ви! То не кров, то знак чорнильний. —
Обперлась мама на смугасту шафу,
А руки тверді голові казали сильно:
Не поплямуй же, синку, совість нашу.

СПОПЕЛІННЯ МАМИНИХ РУК

Ніколи про любов не говорила.
Яка завжди слава маківник на свята.
Четвер ішов. Сміявся вітер криво.
Мене гарячка біла удесяте.

Не їв — крім радості, що не забула, —
Два дні ні маківник, ані самотність.
Шлунок субота із корчів роззула.
І в ліжку дні пішли в безповороття.

І знов нудьгу на лекціях я слухав.
І знов дівчат вимірював руками.
Аж раз . . . я маківник знайшов,
мов чудо, —

Пересланий.
Забутий.
Вже, мов камінь.

І я узяв і у вогонь підкинув.
І жах у серце увірвався без стуку:
Не маківник вогнем скавав дитинно,
А мамині отам палали руки.

О ПІВ НА П'ЯТУ ВРАНЦІ

О пів на п'яту від'їжджаю, мамо.

О пів на п'яту вранці.

А так я зрісся із селом,

З його руками мозолястими,

Усмішкою скупю, тим щирішою,

Й ночами, наскрізь померезаними
снами про любов і хліб.

Але ж уранці від'їжджаю, мамо.

О пів на п'яту вранці.

Мене книжки зовуть в свою

майстерню.

Корів артільних очі, повні смутку,

Мене поглядять на прощання,

А тітки,

З тим самим запитанням:

„Вже, Степанку?“

Підуть шукать свої турботи

О пів на п'яту вранці . . .

А за селом жалі гітари

У спанок вложаться на рік.

І тільки молотарка довго-довго

Будитиме своїм речитативом дні.

Завтра вранці від'їжджаю, мамо.

Останній вечір, що мене чекаєш
Совою сивою із ласкою голубки,
Аби сказати: „Їж ще, синку, їж“.
І дім наш моїм серцем більш

не ждатиме

Листів від Маргіт,
Щоб їх не дочекатись.

А Маргіт би тобі напевно полюбила,
Ну хоч би за відвертість і за чесноту.

Та тільки каменем вона мовчить,
І я боюся, мамо, цього більше смерті.

Завтра вранці, завтра вранці, мамо,
Як сонце гори золотаво уквітає,

Візьму я чемодан і спомини

Й піду, щоб повернутися до тебе.

На ганок вийдеш ти,

Піднімеш руку, наче захищаючи

від сонця очі,

Й глядітимеш, глядітимеш, глядітимеш . . .

Із поглядом підстріленої чайки,

Із серцем, повним сліз,

Глявітимеш, глявітимеш, глявітимеш . . .

У невідомість, щоб ще довго бачити

мене,

Глядітимеш, глядітимеш, глядітимеш . . .

ДОМА

На неба синій скатертині
Місяць хлібом житнім манив.
Я б його звідтіль і скинув,
Та наситив мене погляд мамин.
Дома так домашньо й журавлино...
Ніч гаптує обрус неба.
Мамин голос просить: — Час, дитино,
Спати треба. —
Скочу в сні скорчголовою,
Поглядом прикриюсь мами,
Й устану спитий сонця грою
Тільки вранці-рано.

КАЗКА ПРО РУКИ

Руки — крила праці:
На них летять в історії заводи,
Вони землю обмотують в пшениці і міста,
Вони співають тихим звуком скрипки,
Вони плетуть вінки обіймів
В час ліплення скульптур найкращих —
В час ліплення Марій і Джеків,
Кім і Мохаммедів.

СТОЛЯР

Не про революцію велику,
Не про дипломатів чи прогрес, —
Я скажу про дим його волосся, де згоріли роки,
Про його кімнату величезну
І ще більшу самотність рук.

Голодом в чужих краях вимірював дороги.
В сінокосах днів до себе кликав матір.
Ждав і дожидав весну в людських діяннях.

Вікна вибігали з рук його, —
 призначені для сонця,
 непризначені для стріч з вогнем і
 кашлянням гармат.

Двері вибігали з рук його,
 звичайні добрі двері,
 в яких стоїть широкий материнський усміх,
 які відвідує „стук-стук“ чекане.

Так своїм столярством
 доковзався до глибоких зморшок
І ще більшої самоти рук.

Із усіх діток під синім небом
Є усі-усенькі не його.
А під днями, що напівзабуті,
Спить його потоптана любов.

У потертому пальті блукає зморшка,
У потертому пальті блукає тема тем,
Живучи, мов клас під час канікул.
Лиш коли слова когось до нього в гості прийдуть, —
Чашки вицвілих очей, немов старим вином,
Наповнюються вдячністю аж до стікання крапель.

ГЛУХИЙ

Природою відрізаний від слуху,
В свою самотність був закутий.
Але він чув,

читаючи губ рухи.

Він чув,

хоча був неспроможний

чути:

Чув невдоволення в

обличчях кислих,

Приносячи їм дружбу

несміливо,

Чув

рухи

батька,

що у мур неласки

тисли,

І чув — за глухість

викреслений

із щасливих.

Ласкаві руки
чув природи,
Чув глухістю,
що чути —
величезне чудо,

Чув,
як байдужість
пишно ходить, —
Багато чув,
хоча був неспроможний
чути.

І не голубили його —
хіба
своею зверхністю
(Підкреслюючи нею
власну
ідеальність!).

І бачив ліс,
і небо бачило
ізверху
Ту добрість,
що з очей
дивилася печально.

Під молот сміху
кинули
його кохання. —
Ніхто не знав, що мало не здурів!
Вона була його найбільшим ханом:
Поглянула — увесь горів . . .
Вона була його солоним сміхом . . .
Живе
глухий
в селі
Рокитів Збудський,
Отой, що битий
превеликим лихом, —
Отой,
що чує все
крім людяності людської.

ВІДСТУП ПРО ПЛАЧ РУК

На столі короткої тиші,
Коли в дорогах пам'яті з'являлись
Печатки пройденого часу,
На столі короткої тиші
Чутливі вуха серця слухали
Нечутний стогін рук.
На столі короткої тиші,
Коли шалений скрегіт смерті спочивав,
В той час

солдатські руки плакали нечутно:

За синіми фіалками для милої,
За ручкою лопати і за плугом,
За лоскотанням зрілого колосся,
За молота вагою хлібнасущною,

За голівками дітей — плакали,
За жіночим тілом — плакали,
За олівцем й циркулем — плакали,
За трав'яною постіллю з дощами сонця — плакали.

Руки плакали і плакали:

За ковзьким сріблом риб,
За ширшавим тілом яблунь
(І за округлістю дітей тих яблунь),
За чаркою вина,

За тактом весел — плакали,
За синіми цілунками світанків — плакали.
І плакали,
Й ридали,
І ревіли
Солдатські руки у війнах
На столі короткої тиші.

СПОМИНИ ПРО СКРОМНИХ ПЕРЕМОЖЦІВ

А перемога йшла крізь шибениці,
Крізь пекло таборів і крематорний дим,
Крізь урожай багатий смерті-жниці
Зеленим тілом матерніх долин.

А перемога йшла через печалі,
Через руїни стін і доль.
Вона маячила за смертю, мов ідол,
Роздерши, ніби плахту, спокій далей.

Потомленим краям життя ми віддавали. —
З лицем до честі падав не один,
І не дізнались Тані, Наді, Валі,
Де муж,
 коханий,
 або син . . .

А ЦЕ — ВІДСТУП ПРО ЧЕКАННЯ МЕРТВИХ

Чекаючим труби щодня —
„дарма!“ —
У їх думках померлого нема.

Одержать папірець „...хоробрих смертю...“ —
Поплачуть і не вірять: він — і вмerti?!

Він,
що поміж них ходив щодня,
І він? . .
Дарма!
Дарма!!
Дарма!!!

Чекаючим здається, він десь тут:
Можливо у сусіда чи в саду. . .

Він кожную мить повернеться до них
І, може, скаже: — Щось наш сад притих.

Він їсти прийде кожную-кожную мить,
Він може від станка уже спішити.

Чекаючі чекають і чекають,
А роки і летять, і утікають . . .

А я кажу: чекайте і надійтесь,
Ви, недобиті горем віри діти.

Кого ждете — той на животі приповзе,
Аби довідатись: „А як же вам везе? . . .“

Він завжди прийде в споминах гарячих,
Щоб вам сказати: „Рідні, ну не плачте! . . .“

КАЛІКИ В ЧАС ПОВЕРНЕННЯ З ВІЙНИ

Життя зійшло, здавалось, нанівець,
Здавалося — кінець.

Але страждальниці на станціях вас ждали,
Любов'ю безконечною вас підпирали.
І ви ішли на фронт життя,
Щоби перенести з рейхстагу
На Місяць мозолястий стяг.

БАЛАДА ПРО ПЕРШЕ ОСВІДЧЕННЯ В КОХАННІ

Вісімнадцять літ ішло шляхами.
Вісімнадцять літ ішло до смерті,
Мов на канікули до мами.
Знемога позривала сонце й зорі,
А світ тримався на питанні

„Доки?“

Вісімнадцять літ ішло шляхами.
Дріт колючий пісню обійняв.
Тугості дівочих перс не знав ще,
І глибинних вод життя не знав.
Знав, що треба усміхатись сонцю,
Знав — вінчання із землею буде

скоро,

Знав — кінець повинен бути гордим.
. . . Ранок клапті пісні солов'їної доносив
(Колючий дріт її роздер на клапті!).
Інакше все було, як завжди . . .
І цілились — сонце не тремтіло,
І спустили — сонце усміхалось,
І тільки кров, чистіша сонця,
Із рани витікала несміливо,
Немов освідчення найперше у коханні.

КВІТЕНЬ

Земля біжить у трави,
Земля біжить у травень.
Затіяло підняте сонце
Ремонтувать старечі кості.
Під гускою сонця заворушились: піу-піу.
Провулки огинаються під тонами „Люблю“,
А в генеральних штабах,
Сигарами добротними затягшись,
Намічують надії і поля,
Якими пройде обезкровлень естафета.

ШЛЯХ

На заході червона лампа сонця догоряла,
І кілометри вибухами електричних груш втікали.

Чесали паровозні болі русі коси тиші.
До війська йду. Я добрим вечорам любов залишив.

Приходять і відходять

снами

долі у вагони,

Лиш ти лишаєшся з теплом своїх долонь.

А цокання коліс вдягає ніч у ямби сині.

До війська йду, а що іду, не я в тім винен.

СТАНЦІЇ

Станції із поїздами, що відходять,
Станції із поїздами, що приходять,
 З поїздами, що везуть розлуки,
 З поїздами, що привозять стрічі,
Станції із поїздами, ви мов сльози
Радості і смутку при дорогах.
Пересновані гудками й неспокоєм,
Пересичені руками на прощання,
Навантажені ще пилом й синім небом
Станції із поїздами, що відходять,
Станції із поїздами, що приходять.

Пам'ятаю ти мене чекала,
Білий місяць плакав за коханням,
Здому йшла одягнена неділя,
І чекала, спершись на поруччя,
Дівчина когось. І не діждалась,
Стоячи там, мов приладдя смутку.
Бачив я: життя уміє бити,
Й станції уміють гірко пахнути.

Поміж першим подихом й останнім
Зупиняється графічно поїзд долі:

В станціях Продажності чи Зради,
В станції Лизання й Огинання,
В станціях Відвертості і Болів,
В станціях Міщанства чи Лукавства.
В станції Гарячих ран за сонце,
В станції Спину не будем гнути.
Спільними строкатим долям є лиш:
Станції із поїздами, що приходять,
Станції із поїздами, що відходять.

Гірко, якщо відійдуть і не приходять,
А ще гірше станціям стрічати
Воєн леопардами обгризені тіла,
Плаhti м'яса вірою зошиті,
Скриньки болю із сердець орлами.
Хочу мати руки дві, дві ноги;
Голову і рот, усмішок повний,
Дві підкови зубів і надію,
Щоб я міг на станціях стояти,
Щоб тебе, чекаючи, мов свято,
Тихі плечі мав я чим обняти, —
В станціях із поїздами, що відходять,
В станціях із поїздами, що приходять.

УСВІДОМЛЕННЯ

Спина бетонна довгого подвір'я
Зачинена кулісами камінних мурів.
Я у Людину, як у вічність, вірю,
Та вірю я і в злодіяння дурнів.

Гарячка праці з результатом — нулем.
В повітря сила й молодість проліті.
Однак, щоб квітли в потисках долоні,
Ми розумієм — треба це робити.

Бо поки світ розділює нерівність,
Бо поки не усі ціну пізнали крові,
То смерті не винищити коріння!
Не ждати нам вселюдської любові!

Військовий піт — безкорисна каліка.
Ми ж розумієм — треба це робити,
На роздоріжжі й зóли вік наш,
А наша зброя сторож спектра квітів.

Бичка

золотого

власники

Бачать

новий похід,

Що лле їм

в криваві каси

Біль людський під „хі-хі“.

Стовби диму із сонячним плодом

В'ються питанням: будь, чи не будь?

З наказу совісті,

іменем свободи,

знов наші хлопці

в шеренгах ідуть.

Не плачте мами,

наша ліва

Чистіша, ніж біблійська

Пречиста Діва.

Не плачте, мами.

СПОМИНИ ЕМІГРАНТА

В колодязь днів прожитих
опустив дід пам'ять,
І тягне, наче відра із водою, спомини.
Чоло далекий спогад тьмянить,
А люлька попахує комином.
На руки спогаду, немов гадюку, дід бере
обпльоване дитинство

І дивно — він не вмер,
І дивно — витерпів це свинство.
У Яцька-шинкаря пітніла юність:
Орав, і сіяв, і недоїдав.
Із ним дружили горе й ґруні,
І Анця . . . Анька . . . — і сльозину зняв.
Америка, Америка, найкращих десять літ
Ти в шахти закопала.
Ех, розпроклятий світ! . .
Чом, Анько, ти мене не дочекалася.
Здається, тягне із
колодязя прожитих днів
Не полинові спомини із перцем,
Але проржавлені
цвяхи із серця.

ПРОМОВА ІВАНА ДЕНИСОВИЧА ДО ВІТРІВ ЧОТИРЬОХ СТОРІН

А яблуна нового утверждалась,
Хоч вітри умираючого хльостали її.
З країни рук прийшла Магнітка,
І Дніпрогес, і Комсомольськ.
Пустельний простір у облозі
Нового ладу умирав.
Село кувало серед поля
Свій зміст нерабський. А надхнення
Було сильніше всіх падінь,
І всіх сичань і перешкод.
Насильства хмари в небі волі,
У нашім небі появлялись,
Але украсти сміх наш і печалі,
Чи сонце дійсності відчуті украсти,
Або пшеничний шум украсти,
Це вже — ні!

ТАК, БАЖАННЯ ВМІЄ ГОВОРИТИ

Докрутилася Земля до дна,
Коли на станції маленькій
я стрінув вечір,
і зацікавленість людей,
і десять рук жонглерських.
А над дверима місяць
булкою голодному здавався.
А літня спека добивалася до пива.
А десять рук картини малювали в жестах —
То п'ятеро німих вело розмову дружню.
А ми, озброєні великим словом „дружба“,
Озброєні словами фонду мови,
Дивилися, мов статуї, на ту можливість
Порозумітись навіть в жестах,
Навіть в жестах.

ДІДИ ВМИРАЮТЬ НЕВІДОМИМИ

Осінь ще палає, дід мій догоряє.

Тс! Увага!

Наближається кордон,

З котрого повертаються у згадках тільки.

Осінь догоряє, дід мій догоряє.

Присмерки думок на сад юнацтва опустились,

Що життя зорею світанковою зникає в невідомість,

Що ось, дід мій — незнайомий острів

топтаний очима.

Відлетіла, ніби голуб, сила на ногах стояти.

Прилетіла зручність ночі кашлянням мережить.

Той, кому потрібно теплих слів — мій дід.

Той, хто розуміє мову трав і зір — мій дід.

Хто плює в обличчя смерті сміхом — той мій дід.

Той, в кого з долонь проріс насущний хліб — мій дід.

Той, над ким в житті сміялось щастя — теж мій дід.

ВІТЕР ЗГАДОК

Вітре згадок, теплий і колючий,
Мов тополю серце обіймаєш
В полі днів і мовчазних ночей.

Вітре згадок, ситий її тілом,
І вогнем її обіймів жаркий,
Жовтим листям обриваєш спокій.

... В снах село пливе, немов корабль.
Тиші скло без краплі ку-ку-рі-ку.
І мене сльозою сушить вітер згадок.

Вітре згадок, із пилюки горя
Ти оголюєш моє дитинство,
У якого мерзли босі ноги.

Вітре згадок, обвій нашу школу,
Що мене, як мама, проводжала
У дорогу з напрямом в Людину.

Юність пересолена нестатком.
Праця батькова — у п'янім крику.
Гострі стріли маминого плачу.

Вітре згадок, витчи мої очі
Із узором першого кохання,
Чистого й гіркого, наче сльози.

Ріс я в пеклі, а тягнувсь до раю,
Про любов писав серед прокльонів.
Став своїм умовам катом гострим.

Над життям пливли безчинства хмари.
У застінках гнили світлі думи.
Прикривались всякі плями сонцем.

Став тверезим мій бінокль глузду.
Бачу далини, котрих нема ще,
Але будуть. Стануть вітром згадок.

З книги часу вирви, вітре згадок,
Всі сторінки, де з рядків тхне гидко
Гній підозри й поросля мовчання.

Обіймайтеся з ділами міцно, руки,
Щоб про нас в потомків вітер згадок
Був тепліший, ніж у Тані погляд.

ДЗЕРКАЛА

Дзеркала,
по-перше, судить своїми мірами,
по-друге, людина не знає, хто ви такі.
А я вас травами стрілчастими нащупав,
В яких весна своє обличчя пізнаває,
А я вас угледів протезами,
З яких пишається чванливий гавкіт свастики,
А ріст в дощеві упізнав вас, дзеркала.

Дзеркала, судить своєю безпощадністю.
Дівчатами себе у плесах верби розглядають.
Із дідових очей хохочеться
кістлява морда смерті.
У ночі віддзеркалюється день.
А в масці усміху мого себе вбачає біль,
Бо щастям зветься те, чого не маю.

ЕЛЕГІЯ НА СМЕРТЬ ОСЕНІ

І знов дощі
Густі і безпритульні
Гаряче туляться до спраглої землі.

І знов дощі
цвяхами приklinцьовують
до землі пізню осінь.

І знов дощі темнисто-сірі,
Як вираз над чиїмсь обличчям жовтим,
Що йде у неповернення.

ПУСТОБРЕХАМ

Із життя амфітеатру
Пустослівці вкрали реалізм:
Кожен біль людський і втрата
Має в них оптимістичний ніс.

Директиви, постанови,
Резолюції на кволеньких ногах . . .
І не каже їх єдине слово
Чим окраець хліба в нас пропах.

Що ж, дружки, ви запрягались
Хоч би раз у мозолясті дні?
Ні — і!? —
Поласуйте медом цим хоч мало.

Фраз туман над руки довгі
Напускають, щоб прикрити гріх.
А між тим людей дороги
Йдуть у зовсім інший бік від їх.

Для душі не міра — догма
Із адміністраторським чолом.

Найтеплішим — людськість домою,
Та чи в нас оте знання жило!!

Нам набридло слухать і не бачить —
Віriamo комплексності чуттів,
Віriamo у точність їх, тим паче,
Що у них все просто і без слів.

Між зубами мрію нашу держать,
Слюнять мрію. Що ж, братці, давай
Викинем на гній словомережців.
Потом підем доганяти рай.

ОВЕЧКОЮ ЗРОБІТЬ

Смиренністю чужою

Владики здобувають крісло і смиренних, —

Щоб двері до законів одімкнуть високим кріслом,

Щоб дати право гнутися смиреним.

І одмикають двері до законів,

Собаками сторожовими роблять їх,

Бо хто здобув закон — здобув мораль, і хліб,

і правду.

Панове,

Зробіть мене смирененьким.

Овечкою зробіть.

Панове,

Мені зготовте навіть графік сміху,

Щоб знать, коли „хе-хе“, коли „хі-хі“,

коли „га-га“ мені з легень пустити.

І вірте, сумувати буду

тільки за інструкціями й постановами.

„Хе-хе“.

КАЗКА ПРО ПАДІННЯ І ЧОРТА

Ішов . . . і впав.

А поблизу ні руки, ані слова,
Лиш довгий ліс байдужості —
Сестри ножа тупого.

Ішов . . . і впав.

Ліг на свої вагання.

Хапавсь, мов потопаючий,

За соломинки рішень відчайдушних.

І, лежачи там на своїх ваганнях,
Побачив янголів пречистих. Ті літали
У небі його долі. З відер пиhi
На нього ляли зливою насмішки.

А він лежав.

І спраглість вуст ковток життя бажала.

І жив крайцем срібної надії.

А він лежав.

Криваві лікті віри

Боролися зі смертю і життям.

І ліс байдужості шумів, мов траур.

І він лежав. Здавалося — назавжди.

Аж, гульк!

З його очей переляк пурхнув —

В його чекання влізла неможливість:

„Чого злякався!? Так, я чорт — хтось мовив, —
А ти не бійся, — ніби сум лилося —
Мене такого змалювали люди
Скрипучим олівцем помийних слів,
Мене ти бачиш сіткою уяви,
Яку сплели ті ж самі люди . . .“
А він лежав, і слухав, і мовчав.
Його підняла доброти рука.
А поблизу горіло вогнище манливе, —
То хмиз байдужості горів своєю смертю.
І він мав кроки. Кроки! Кроки!! Кроки!!!
І він радів із кроків, мов дитина,
Бо кроки ті йому життям співали.
А ген, далеко, хтось, мов плач, похилий
Ішов, забувши навіть „дякую“ узяти.

АНОНІМКА

Наклепом плює

у дзеркало душі,
Сам ховається за двері свого страху.
Це про анонімку мова йде, товариші,
Що у честь

із кулемета підлості

тараккає.

Але очі мед

і водночас

ножем

Вашого довір'я

кість життя хребетну

Ріже.

Доторкається

чорнилом бруду

Всеможливих тем:

Пише, ніби вболіваючи,

Чи гаркає навіжено.

І нема у нього друзів. Ворогів нема.

Радість із біди невинних п'є

позахребетник.

Чи біля вас нема
„професорів“ з-за муру убивати
брудом?

Честю
оголошується
анонімкам
війна.

Анонімки?

— Є.

Анонімок?

— Не буде!

КАНІКУЛИ, ХВОРОБА І ЛЮДСЬКІ СТОСУНКИ

Я не переміг гарячки і — лежу.
Двоє інших вдома сіють радість.
Час — багатший в мене, ніж буржуй, —
Роздуми малює без помади.

Дрімає канікулами інтернат.
Здрімнув недуг у хвилиннім ліжку.
Принесіте поглядів хоч п'ять,
Краплею відвідин втіште.

Стіни глухості навчаються в людей.
Вівцею пасу нудоту стінну.
Таня, навіть в листі не ідеш
Подивитися на своє Хіросімі.

Увірвавшись спрожогу в двадцять три —
Спікся я своїм недоскональством . . .

Хочеться, щоб хтось поговорив,
Як не словом — музикою пальців.

Ненависті і любові монополія
З кожним днем у мене багатіє,

Тільки для тупиць це — нуль.
Їх багатство в безобличних діях.

А на кріпость віри із усіх сторін
Наступають фрази в батальйонах.
Як учора, так і нині стрів
Квіти підлості, що зло боронять.

За нормальне материнство до завдань
Ненормально шийють у герої.
Із відповідальністю прощаємось. „Айда!
Ти нас можеш знищити, як Трою“.

Таня, орденами всіх підлот мене
Нагороджують, бо упіймав падіння.
Сутність же мою, яка не зна манер,
Де води, куди вони поділи!?

Новомодна проституція росте. —
Хто ж повірить щирості повіям.
Як травою характерний степ,
Так наш час заклеймлений зневір'ям.

Я не переміг гарячки і — лежу,
Як людські взаємини — хворію.
Стін нудотою пасуться мрії.

І на роздумах таких не можна спати.
Лікарем для себе попрошу
Краплю розуміння.
Забгато? . .

ГІРКАВІ ДУМИ З НЕПІДДАТЛИВИМ ВІСТРЯМ

Два дні реалістично падав дощ, —
З ретельністю і хліборобським страхом.
Два дні.
Недільний ранок контрударом сонця
Відбив його атаку.

Неділя.
Годин п'ятнадцять, сорок п'ять хвилин.
Осінній діалог осінніх айстр із вітром,
І — ти.

Мужчин веде недільна нуда в корчму,
Дарує жінкам плітки і містки,
А я у кріслі смутку золотого
Тебе стрічаю в легких дверях мрій.
Дивись, як плаче ніч моя вчорашня, —
Горілка батька обплювала
І честь, і сон, і працю мами.
Дивись, скривавлене обличчя людськості
Лишила ніч вчорашня!

Ланцюг одноманітності розрубє горілка, —
Бо діалектику життя давай також селу!
Удень даєм турботі руки,
Затим їмо: під білим місяцем шукаєм сні,
Щоб встати, і віддати турботі руки,
І їсти, й знов під білим місяцем шукати сні, —
І тільки . . .

Село, не гнівайся, що я
Оцю гіркоту люю на тебе.
Село, тобі лиш теплу руку допомоги.
І хай не плачуть в тебе ночі
Слізьми дитячої невинності.

Неділя.
Годин п'ятнадцять, п'ятдесят хвилин.
Осінній діалог осінніх айстр із вітром
І — ти.

БУРЯ

Вночі гадюками в'юнились блискавки,
Мов батоги, лупцюючи її.
А буря близько... близько... близько, —
Цілує дощ штахети й солов'їв.

Кап. Кап-кап. Дощик краплі лле.
І листя бубонить тамтамами.
Тихше буря — серце ошаліє,
Як при цілунках чотирнадцятилітня дама.

Вітруга в'ялість замінив бадьорістю
І змів мітлою олов'яний сон...
Буря,
Ти чистиш світу совість,
І служиш нам як основний закон!

МІЩАНСТВО

Щілиночки очей. Папуги пика.
Душа в болоті жабою пливе,
І не злітає, і мовчання криком
Не ріже, не розстрілює, не рве.

Довічно закупила його руки
Міс Пристосованість у формах „ні“ чи „за“.
Не ступить ані крок без запоруки,
Що на шляху нема бар'єр леза.

А воркотом його стоячий спокій
Голубки честі проженуть, —
Здіймаються з щілин нечистооких
Шуліки самозахисту в їх путь.

Із нашого життя просторів,
Де завжди грає хвиля молода,
Пихато виступає фальшю в хорі
Смердюча і застоюна вода.

МІШАНИНА З ЧІТКИМИ АДРЕСАМИ

Гризуть, бо вибрав богом я
гідністю підняту голову.

А я не вмію усміхатись за подачку,
Не вмію „Так“ казати замість „Ні“, —
І в цьому я неінтелігентний справді.

Уже почався вечір.
І темні кішки дум прибігли,
І подались шукать мишей підляцтва.

Тремтіте, морди! Плачте, маски! —
Вас і в пеклі відшукає інфрасовість.

Ану, миршаве, ближче,
ближче,
ближче,

Це ти пробило лобом фраз тупих
Мур витримки мовчати?
Ти?
Хто стука?
Заходьте. А-а! То ви?
Вітаю, містере Двуликий!

Не вірю! Ну й краса!
Так ви сьогодні надягли нове обличчя?
А все ж вам дорікатиму: ех, містер,
А ніс із іншого обличчя залишити на новому!

У пізнання очах пливе картина:
Порозсідались на стільцях вдоволення під „хі-хі“
І зігрівають руки над вогнем проблем.

А трави пожовтіли сніжним страхом,
І гнуться балеринами до всіх сторін
(Звичайно, тут рішає напрям вітру).
Я тільки те сказати хочу про траву,
Що, крім корів, вона для прикладу, незамінима.
Он ціле військо трав'яних характерів!

Ура, трава!

А той пречистий, непоквернений, он той,
Він теж корова — він пасеться по дівочих тілах.
Я маму згадую: на сцені днів
Несе вона, слабка, турбот пречистий хомут.
Хоч скільки раз від стріл образ упала,
Хоч сніг нещастя на голову впав передчасно,
А все ж у борознах її обличчя
Нічого не побачиш, окрім чесності, як сонце.

ДОПОВНІТЬ ПІДРУЧНИКИ!

Нас учили в школі
Різним
 питомим вагам.
Їх лишав я
 святому Миколі.
А плив по історії
 з варягами.
Ми із хімією
 любились не дуже,
Хоч любив я усього озонність.
Тим часом
 вік мої мрії
 паплюжив,
Держачи їх
 в смертельній зоні.
Руки моїх думок
Обіймають
 материнськи
 світ.
Я тремчу, щоб стронцієм
 він
 не змок.

Щоб з підкошеним тілом
в безлюддя не сів.
Нас ще учать
у школі
Різним вагам питомим,
А я
не стрічав
ніколи
У ніякому з томів
Визначення нам препотрібного,
Хоч історії час
цього ждав,
і ждав:
Визначте врешті,
хоч в одному з посібників,
питому вагу
страждань.

ДЕРЕВА

Ви слідкували, як дерва днів
Згасаючий стинає захід?
Ви бачили, як на людському дні
Ростуть дерева богострахів?

І що лише не постинають люди
При кожному земнім оберті!
І що лише не постинають люди,
Щоби для „Нього“ більше здерти!

Мені з очей дерева щастя пнуться.
Коли дві руки потиском назвались,
Коли у будні ллються дощі сміху,
Коли у тишину стріляють бомби яблук, —
Мені з очей дерева щастя пнуться.

І що лише не постинають люди
Сокирою нелюдності, егоїзму! . .
І те, що іноді стинають люди,
Боїться стяти навіть і залізо.
Тому мені в очах дерева щастя гаснуть,
Тому шукаю я питань пояснень.
Так от вам намалюю клаптик дії, —

Побачу, скільки нас при тому просвітліє!
(І це лише маленька стрічка із гігантських
злодіянь)

Ну ж, совісте, розглянь!
Жив на світі хлопець — двадцять літ,
Що підпирався костуром книжок,
Що крізь маленький
пнувся у широкий світ;
Любив життя, і сонце, і дівчат,
І ще дрібні дурниці.
А з тих дурних дрібниць слона зробили.
Одного дня одне „Ніщо“ пищало сонно:
За те, що переліз кордон моралі,
Лети від чистоти гуртожитку подалі...

А хлопець, що на світі двадцять літ прожив,
І що любив життя, і сонце, і дівчат,
І під кінець дрібні дурниці,
Пізніше друга пострічав.
А хлопцеві, що двадцять літ прожив,
Хотілося на ніч десь сни покласти.
У друга вільне місце? Ну прекрасно!
І хлопець, що прожив на світі двадцять літ,
І що любив життя, і сонце, і дівчат,
І під кінець дрібні дурниці,
Хотів покласти голову вночі на вільне місце друга.

Та постанова вирвалась із сторожевих рук.

Знайшла і вигнала в самотність ночі

хлопця, що прожив на світі двадцять літ, —

Порядок найдорожчий постанові!

А вільне місце друга реготалось,

А коридорне світло очі заперало,

Щоб не розплакатись над величиною Людини.

А хлопець, що прожив на світі двадцять літ,

У ліжко холоду стулився,

Туману ковдрою прикрився,

І падали у ніч прекрасні зорі сліз,

І падали у ніч прекрасні зорі сліз.

І що лише не постинають люди:

Дерева совісті, дерева доброти . . .

Лиш не хочуть стинати люди:

Дерева постанов,

позбавлених коріння глузду;

Дерева усвідомлених неправд,

Котрі англійською хворобою

красуються на тілі глузду.

І в тім не менше правди, як у

$2 + 2 = 4$.

ЛАМПА

Бий її,

лупцюй,

пороздирай її монашське тіло;

Стріляй у темряви бундючу пиху, лампо!

Вона дурною куркою землю присіла,

Про сонце забувши.

Дитино сонця, лампо, мати прийде,

Дивись — достойна будь її.

Стріляй у темряву,

Щоб люди бачили свої обличчя добрі,

Щоб радувались кольоровій грі,

Щоб стежки їх за ніс свавільно не водили,

Щоб злобу вчасно заколоть її ж ножем,

Щоб розум книг не присиплявся ніччю,

Щоб із звірми не помішались люди.

Лупцюй,

стріляй і в себе вір!

А мати прийде — сонце любить нас.

НЕ ЖДИ ВІД НИХ ПОХВАЛИ

Найвище визнання — у дурнів бути дурнем.
Від їх хули ество ж не плаче журно.

Обллють тебе помийним сміхом —
Ти гордістю обмийсь. І радуйсь тихо.

А наклепом твої дні обморочать, —
То людям вкаж свої джерельні очі.

Шляхами чорними пролізуть, де не треба, —
Зніми з них маску. Скинь із правди неба.

В усьому будь найбільшим їх контрастом!
Не смій під їх блюзнірство підупасти!

Бо дочекаєшся від дурнів раз похвали, —
Рахуй, з Людини все в тобі пропало.

КОРДОН ЛЮДСТВА

По вуха закохавшись у віру,
Пішли віками биті у дорогу
З терновими початками
І кінцевим нормальним щастям.
У темну ніч недолі — зоря Жовтня,
Ридала сміхом мама Револуція,
Мітлюю правди хату вимітаючи.
А я ще непочатий розминав спину,
Щоби почать писати біографію Людини.

Затьмився світ, коли осліпла віра, —
О, боже, як сліпцем зробитися страшенно.
Циклони ж часу мчаться, дряхле крушать.

Уже півсвіта молодіє після бурі
І на порозі зновнародження півсвіту
друга частка.

Ми на підніжжю 21-го століття,
Де сонце доїдає ніч,
Де аромат братерства
Ніж Каїнів отуплює,

Де праця наша вилиже
останній слід
останнього нещастя.

КОРОТКЕ „МОЖЕ“

Земля посіяла незабудки і народилась синява. Труд
посіяв бараболю — зродився хліб. Ти ж що породила,
глупосте людська? Смерть! Я знаю, що зубату!

Може би корчився Нью-Йорк,

А, може, би мама в селі у далекім
Картоплю копала під клекіт лелеки.

І враз загорів би на люблячій одяг. —
По полю бігла би з руками до бога.

Берізкою впавши, би грудкою стала,
Щоб більше ніколи, ніколи не встала.

МИ ЗАБУВАЄМ НЕЗАБУДКИ

1

Незабудки, всі ми вас забули, —
Тільки тіні й вогкість вас сторожать.
Насміявшись над ім'ям досхочу,
Всі ми вас забули, незабудки.

Ну, в погожі дні іще приходять
Сонячні зайчата жовтим танцем.
Незабудки, простягніте руки:
Я вас повитягую на світло,

Дзвоном вашої краси розкажу
Про оту саму красу мовчання.
Незабудки, треба, дуже треба,
Щоб ви в казематах забуття не в'яли.

2

Під птахами ночей і днів Джульєтта плаче,
І Лола, й Таня сіють сльози часто,
І Марій, ніж колосків у житі, більше,
Марій з руками, наче пісня,

Гризе одне і те ж: що стали
В лісах нещастя незабудками, бо стали
Навіки незабудками забутими.

ЗИМОВА ВУЛИЦЯ

Товаришко вулице.
На спині ковзкій записуеш падіння,
А іноді-то й кості переломлюєш,
З необережністю зустрівшись.
Товаришко вулице, не дурій!
Мені доводилось поковзнутися
 на спині звичайних слів,
І я вже розумію слову „впасти“,
І знаю дні, що ситі хлібом болю.

ДУША Т. Г. ШЕВЧЕНКА
ЗА МОЇМ НІЧНИМ СТОЛОМ

Товаришу Тарасе!

Завдання виконано:

Царі і царенята відійшли в казки.

Ну, іноді у спогадах пливуть ще,

Немов у горі вік ваш плив.

Життя кімната стала досить чиста,

Підкреслюю, не зовсім, тільки досить, —

Занадто накопичилось у хаті бруду!

Товаришу Тарасе!

Їй-богу засмієтесь, мов дитина,

Коли скажу: фундамент бозі

Тонами солі ми розбили

І бульдозером розуму. Їй-богу!

У нас в селі картоплю десь збирають,

А хмари з ластівками відлітають,

І тітці Ганні, тітці Зузці і Марії,

Дядькам Івану, Андрію, Михайлу

Ніколи в голову ніяк не влізе

Що є у світі важливіше щось,

за збір картоплі.

І ще ми язикаті стали дуже,
Питомої ваги словам не даючи.
Подумайте, з „ура!“ готуємо атаки,
А на „ура!“ самотне сил не вистачає.

З великим правом всіх законів розвитку і смерті
Дерева роздягає жовтень,
Але з неменшим правом роздягали
в'язнів освієнцімських.

Погоджуетесь, ні?
З великим правом на життя
Людина першим криком ріже голову повітря,
Але з неменшим правом ми собі
Присвоїли патент на розум! Ха-ха-ха!!!!

Товаришу Тарасе!
Мов яблука, довір'я до промови, опадає.
Знаєте,
Потрібно людям і живого слова, і живого діла.

Тарасе, я охочий на звання оскаженілого собаки,
Лиш змогу б мать гризти неправди тіло.
Подумайте, Тарасе,
Політику прядуть за спин кулісами народу!!

О, ще прийдеться вимітати хату!
Та й рукопотисків методику прийдеться ще опрацювати.

Товаришу Тарасе!
Не йдіть. Одну хвилинку.
Я вам забув сказати ну . . . та . . . неважливу річ,
Тарасе Григоровичу,
Вона мене лишила . . .

ЛЕСИН ТРИПТИХ

Леся підійшла до волі з нами

Ділами власними себе малює кожен,
І кожен пам'ятник собі будує ними.
Так, до вершин приводить піт дорожній,
Але ж бувають різні і вершини:

Брехні вершина і вершина правди,
А ще вершина тупого мовчання...
Стодзвінка Лесю, вбивши безпорадність,
Ти сміхом бризкала крізь власні рани.

Відкинувши на світ вузькоколіїний погляд,
Побачила дефекти чорні світу.
У темних днях з'являлась теплим спогадом,
Щоб для людей, вмираючи, горіти.

Перснем — обручкою гніт сявав на Росії,
Та й без дощу умов цвіло надії поле.
Це й ти готовила життям своїм месію,
З яким доштурмували ми вершину волі.

Леся й ночами думала про волю

У річку зорі падають, немов слова у душу,
І так байдужо вербам серед раю зла!
Її ж струною всі біди ворущать,
Родилась мов, щоб іншими жила.

Усе втрачає значення за долею людською —
Красі ночей мірилом лиш краса життя.
Ви лірами не „дзвенькайте“, герої,
Коли в розпуку руки люд простяг.

Від неприємностей закрити очі досить легко, —
Від розсудку ж сумління не втекти ніде!
Любити й зорі можна і лелеки,
Та перед тим ще полюби людей.

Життя — то воля, а любов найвища — бій за волю:
За неї стань, корчуй доби туберкульоз...
На березі гадала Леся...

В сльозах поле...

На сході небо ранком розцвіло.

Вона сторож волі

Міняються доби, боги міняються,
Доці купають яблука, налиті материнством,
Із жовтим листям опадають роки,

Зими лютують, мов безсилі дурні,
І знову сонце проростає листям.
Для нас ти Богородицею стала,
В народів лісі піснею ти стала,
Мірилом теж Людини стала.
Ти за обличчя волі
Оббризане болотом наших темних кроків
Засуджуеш нас, мов історія.
Усім своїм життям засуджуеш.
Дивіться, рідні, як всміхається до Лесі
вітер майбуття!

Не бачите її?
Вони тебе не бачать, Лесю. Я вкажу їм:
Дивіться, рідні, — це вона,
Тоненька і правдива, йде дорогою сердець у вічність.

Вже бачите?

ХТО ЖИВ — НЕ З ПОХОРОНОМ ПОМИРАЄ
М. Т. РИЛЬСКОМУ

Прийшов у світ, щоб строїти мости.
І будував: добрячі і красиві.
Добудував. До неба смуток наш
Тополею піднявсь, що ронить листя сліз.
Прийшов у світ, щоб будувать мости.
І будував, шуканнями побитий.
Усі мости належали дорозі,
Яка вела до яблука у грудях.
Прийшов у світ, щоб строїти мости. —
Столітні прірви вимостив для націй.
Життям своїм трояндно-виноградним
Нас переконав: ще живе Людина.
Нові мости у всякі очі лізуть.
Поблякність їх у звичку повезе,
Щоб одиночки тільки зупинялись:
„Коли збудований? Чому? І ким?“,
Щоб в самотність після заперались
Із роздумами про старі мости,
Щоб у головах збудувати кращі
Мости ясного завтрашнього дня. —
Отак проходить ниточка єднання.
Між заходом і сходом довгих літ.
Тому із похороном не вмирає —

Хто жив і хто любив живих.
І добрий майстер завжди має учнів,
Які помножать майстра на добро.
Нові мости ми підем будувати.
І побудуем: добрі і красиві.
А ви пішли. І смуток наш до неба
Тополею піднявсь, що ронить листя слів.

ЗИМОВА НІЧ

Заплутались у вітах зорі, —
Забились рибами прозорими.
Луною вітер вмер.

Землі постільно-строга білість,
Простершись, зорями горіла,
Велика, як Гомер.

БАЛАДА ПРО ВІНЦЕНТА ВАН-ГОГА

Він пив.

І пив, і пив, і пив:

І небо, і вино, і зорі, і поле, і дівчат,

І горе, і самотність, і людей. —

Усю Голландію і Францію він випив,

І вмер, убитий спрагою.

Непорозуміння — вічна подруга життя —

Аж після нього вмерло.

І залишився тільки соняшник,

Що йде до сонця.

СВОБОДА ВИСТОЮЄТЬСЯ НА СТРАЖДАННЯХ

Іспаніє,
Це я,
Котрий, ніж руки серця простягнув тобі,
Напився гіркоти твоєї і героїства.
Іспаніє,
І в нас ростуть верби плакучі.
А ти на півночі,
А ти на півдні,
А ти на заході і сході,
Ти на усіх клітинках тіла
Ростиш верби плакучі доль.
Іспаніє,
Безхмарний день твоя майбутність має,
Бо мрію не розтопче черевик.
Але скажи мені, Іспаніє,
Скажи осінньохворим айстрам,
Скажи моїй страждальній мамі,
Скажи сусідовим голубкам,
Скажі траві, і Тані, й зорям,
Скажи,
Скажи, чи нині хтось полічить
Синам твоїм у світі мачух!

БЕЗ ГРОШЕЙ І ЗІР

За видноколом днів співають снігом твої зуби.

За видноколом днів.

Мене не ріжуть щастям вже твої долоні.

І тільки смуток із чола мого поглядає.

Вечір.

Екзамени стукочуть в двері.

Вечір: без грошей і зір.

Вечір.

І ні крихти вісточки про тебе.

Ні, водій із мене не поганий. —

То життя вибрукувало цю дорогу,

Де щодня наштовкуюсь на сум і підлість.

Вечір.

Тільки тишина кричить:

Вечір. — Без грошей і зір.

Іду робити виставку свого багатства:

То ви вважаєте, що для людини це нічого

Вміти усміхатися і плакати? . .

Бідні . . .

НАРОДЕ МІЙ, ЗАМУЧЕНИЙ, РОЗБИТИЙ...

Голос І. ФРАНКА, № 1:

Цить!

Нам треба діла

замість плачу.

Не хникайте, прошу,

і — цить!

Світло

нуждою

рибачиться.

Гнівом нужденність

кипить.

Дивіться,

сплюндроване тіло України

Рубцями кордонів

пишається.

Топиться в радості

сусідська псячина,

що на колінах

Побачить

співучу націю.

Лани

пречудової мови

Топчуть,
 мов татарва,
 заборони.

Хоч рани
 Вкраїна
 ловить,

Та щастя
 має
 в долонях.

За нею гоняться нині капітали,
Неначе
 собаки за зайцем.

Покора
 під сонцем прозріння
 розтане.

І бурею зробить
 край оцей.

І прийде
 суд страшний
 — для всіх

Коханців
 сліз
 і крові.

Страждання народні —
 наш батіг.

Цить!

Без слова!

Голос І. ФРАНКА, № 2:

Бо я родивсь, щоби для інших вмер,
І я прозрів, щоб іншим дати прозріння.
Так слухайте, то ж слухайте тепер:
Невже ж вам божою навіки бути тінню!
Брати мої, брати відвічних кривд,
Брати майбутності, брати мозолів, —
То страх

 про бога вам наговорив,
Страх перед завтра: без хлібинки й солі.
Ще снами марить вранішня зоря,
А ваші руки вже цілують працю.
День кожен вашого календаря
Не вивозить дітей із босих станцій.
А биті стріли тусклих оченят
Співають вам про вашу ж винуватість
І дозволяете свого поту сад
Коронам, фракам, рясам розкратати.
Мов у задуму, грузнучи в ріллю,
Дасте утомою початок хлібу.
Засухи

 грізно страх у серце ллють,

Щоб ви тремтіли, мов старі коліна.

Ну пожнете.

Змолотите.

Затим?

А далі прийдуть п'явками податки.

І буде вітер плакати по під тин.

І буде хліб лише на „божі святки“.

В хатини капатиме дощ й зірки,

Мороз кусатиме, немов біляві воші,

Вже про підмогу всяку думку кинь,

Як недуг впишеться в життєвий зошит.

Із всеможливих монархійних прав,

Солодке право маєте: терпіти.

В чужі поля

синів вмирать забрав

Наш цісар. А сини — вже згаслий вітер.

І замість розуму

у партах куцих шкіл

Стрічають ваші діти катехізми.

Дочкам кохання й зорі затяжкі,

Тому в багатство, наче в хомут лізуть.

Брати мої, брати відвічних кривд,

Брати майбутності, брати мозолів, —

То страх

про бога вам наговорив,

Страх перед завтра: без хлібинки й солі.

Не знає наймитство таких собі понять,
Як „довгий сон“, „сьогодні ситий“, „добрість“.
І дні його на возі сліз біжать,
Хлоп'ям у нього, щастя, безпризорним.
В служниці голодом приведене дівча
Шукає цноту в місті Коломиї.
Із неї насмішки, немов ріжки, стирчать,
А розпач силу всю із неї виїв.
Брати мої, брати відвічних кривд,
Брати майбутності, брати мозолів, —
То страх
 про бога вам наговорив,
Страх перед завтра: без хлібинки й солі.
В шістнадцятигодинних путах дня
Станки робітникам про хліб говорять.
Щоб хтось сім'ю на ноги вранці зняв —
Проходить університетом горя.
З лахміття у лахміття йде ріпник,
А братові тюрму мурує муляр.
Галичино, твій кожен крок сліпий,
Галичино, тебе уся і всюди дурять.
На меч найкраща відповідь — мечем,
На силу панську — наша спільна сила.
Та здере лиш наука із очей
Заслону віри, що істину вбила.
За що ж вам битись, якщо не ждете

У свою хату гостю —

тітку ЩАСТЯ.

Начхать на райський сад! Хоч для дітей,

Ви чуєте! Хоч задля них упасти

Не смієте у спокій, світ забуть,

Проклятий світ, що буде раєм зватись.

О, не надійтеся на рандеву

З нічим, коли візьме вас смерть за ґрати.

Вас той веде, кого і не було, —

„Нема того, що світ створив з нічого“.

Це ж ви створили і добро, і зло,

Й самого деспота: нікчому-бога.

Хоч він тисячоліттями стискав

Серця тривогою і „кров хлебтав“ спокійно,

Не вкрав із Галілейових очей той стан,

Де камінь — каменем, залізо є залізом.

О, скільки я нирав у океан віків,

Щоб з крапель вільних дум скувати:

„NON EST DEUS.“

Я розум вкрав із-під ножа попів,

А догми всі напрямлюю в музеї.

Лукрецій, Цицерон, Джордано і Сервет,

„Колумб, Копернік, Кеплер, Тіхо Браге“ —

То береги, в котрих шумить, реве

До пізнання непереможна спрага.
І був у шахтах я безглуздя й туману,
Копавсь у гною „Йвана Златоуста,
Єроміна й Аквінського Тому“ —
Неначе в пущі в їх писаннях пусто.

Цей світ віднині наш і ми його пани.
Вітчизна наша в нім, життя і щастя.
„Не поза ним, а в ньому вічні ми“,
„Все інше — . . . дим, мана і сон“ і казка.
Ті, в рясах, що на соборах кленуть
Безбожників, собі шепочуть стиха:
„Потрібно жить. Тут

віра добрий путь:

Комедія для нас, а людям — втіха“.
Брати мої, брати відвічних кривд,
Брати майбутності, брати мозолів, —
То страх

про бога вам наговорив,
Страх перед завтра: без хлібинки й солі.
А ви пригляньтесь до отих „святих“ —
Комори їх повнющі вашим потом.
Для них це свято, якщо хтось затих
Навіки, а вже рай — як сотні.
Хіба не бачите, як „хі-хі-хі“ гидким
Регочуть з ваших постів їхні пуза!

Брати мої, з майбуття гомонять
Щасливі хвили в нашім кровнім краю.

Родився я, щоби для вас умер.
І я прозрів, щоб дати вам прозріння:
Той світ стає вже вашим відтепер,
А бог віднині вашою лиш тінню.
Моеї праці здобуток бринить:

Буду жить!

„NON DEUS HOMINEN SED HOMO DEUM
EX NIHILLO CREAVIT.“*

Бо ці слова е дійсності моделлю.
„Мое відкриття — воля і простір,
Котрий заповнювати треба трудом
І дослідом століть“.

Беріть мій зір.

Й недолею осліплені, прозріте, люди!
Пора за діло братися.

Пора!

Труд матір'ю зробіте, щастя — богом.
В житті, тут на землі будуйте рай. —
Поza життям немає вже нічого.

* Не бог чоловіка, а чоловік бога з нічого сотворив.

ЛЮБОВ Є ВСІМ

Тільки озовися, що живеш, —
Світ побачить, як цвітуть обличчя.
Ти й не уявляєш, скільки сил потрібно мати,
Стоячи під обстрілом трапез чужих щоденно.
З житньо-білим трудом літа
трактори повзуть додому.

Де є літо? — Вмерло літо.
Де є стрічі? — Вкрало літо. —
Бачиш, як в нас вийшло?

Тільки озовися, що живеш —
Страх мій не ростиме, як вечірні тіні.
Не лякайся, віддаю свої канікули
коровам із артілі: хай їдять!
Що чужим між рідними — питай чому —,
така продукція в домівки № 14
у одному з невеликих сіл. —
Кольори мене з батьками розлучають:
Чорне в мене зовсім інше, як у них,
Біле в мене зовсім інше, ніж у них, —
Бачиш, як то вийшло!

ЗЕЛЕНИЙ ЧАС

Небо

— посріблений цебер.
Місяць свій шлях розпочав.
„Не треба, Степанку, не треба“, —
Очі шалено кричать.

Не буду!

Не буду!!

Не буду!!! —

Совість мені ти дала.

Який же я бруд —

Був би у гріб все поклав.

Небо

— посріблений цебер.
Місяць у хмарах зачах.
— Знаєш, тепер ще не треба.
— Знаєш, зелений ще час.

* * *

Уже самою думкою про тебе
Життя становиться чайно-добрим.
Сніг порошком засиплює
горючі рани осені.

Твоїх думок, можливо, не торкаюсь,
Можливо із твого чола сніжинки
П'є хлопець із зірками у очах, —
А ти уся в мені.

Мов доля, вулиця біжить у далину —
А далини не всі відомі.
Покищо ясність є в одному:
Ти до останку у мені.

Дві лінії зійтися можуть
в даній точці,
Але на ту же відстань можуть
розійтися, —
Чи наші долі будуть
точкою порозуміння — я не знаю,
А знаю лиш — ти без останку у мені.

ПРО ДВОХ РОЗП'ЯТИХ

А в день один
Христос поніс хреста для себе —
І ранами відкритими сміялась смерть.

А в день один
Взяло тебе хрестом
на плечі серце:
Несе і стогне. Бачу образ я:
Ми на Голгофу згоди в муках дотягнулись,
І на тобі, мов на хресті, мене розіпнуть,
І клинцями любові приклинцюють,
І буде з ран моїх всміхатися життя.

СТУДЕНТКА, ЩО ЇЇ В МЕНЕ ВИКРАВ ЧАС І КІЛОМЕТРИ

Будеш ждять на мої руки, Таня?

Крізь днів Міссісіпі мене живого пронесеш?

Умієш засівать у дні мене квітками,
Котрі розквітнуть сміхотинками в очах?

А я й того не знаю, як життя тобі
Іспанська мова посолила.
Покищо Карл І в „Рудім праві“
Про те не коментує. Жаль.

Твій час сказав:
Не вистачу і на листописання.

То ждатимеш на мої руки, Таня?

Давно у чистім вигляді вже не існую, —
Я без твоєї суміші — ніщо,
Чуєш?
Ти мною проросла і впоперек і вздовж,
Уздовж і впоперек.
Спробуйте розмолоть мене на порох.

Розгляньте атоми. Рахуйте.
І я готовий голову віддати,
Що власних атомів у мене менше, ніж її.

Не думай, що святошею малююсь:
Прощупую дівчат, вуста кривавлю їхні,
А сни, думки, а мрії й сподівання
Крадеш одна-єдина ти, —
І це також не кривлення душею.

Ну, як же там? Чи Прага увійшла
У вулиці твоїх артерій,
Як ти у вулиці її ввійшла?

Вневдовзі осінь стриптиз проведе, —
А стриптизи усі на сльози схожі.
І може я один тільки радію
При стриптизах . . . душі моєї для тебе.

У дядька Василя війна украла руки,
А праця дядькова чекала дуже рук, —
Приблизно так, як я тебе чекаю.

То ждатимеш на мої руки, Таня?
Коли відчуєш, що проріс тебе упоперек і вздовж,
Уздовж і впоперек,

Тоді майбутність з теплими ночами
я запевню твердо:
Майбутність, милий брате,
Ти ще послухаєш очей і рук
Симфонію дев'яту!

„КОЛИ РОЗЛУЧАЮТЬСЯ ДВОЄ . . .“

Вже бачу я гудків суцвіття,
Що від'їзд твій віддзвонять,
А ще мені у пальцях світить
Твоя вузька долоня.

Скриваєм розпач в анекдотах,
У сміху — біль скриваєм.
Жене розлука безтурботно
Несказаного зграї.

Кохатимуть тебе: нестача,
Конспекти, неповторність . . .
Постій!
Чекай!
І ти не бачиш,
Як ми собою хворі?

На основне не вийшло часу?
Ні, звірять час основу.
Бери її, шляху голчастий,
А вернеш?
Честі слово?

ПІСНЯ ПРО МАРІАНУ

Ви б хотіли чути пісню, як дощі осінні? Конем її везе з життя моє пекуче серце. Чотири ока наливали в чашу тої пісні зміст терновий.

Не плач, Маріано, думками не блукай по днищі відчаю. Ти помилялась: нинішній день не є похоронним дзвоном останньої підлості.

Не плач, Маріанко, хоч його луна ще переслідую тебе, мов тінь. А тінню гоєння великих і маленьких ран забування.

За ночами із пекучими руками, за піском на березі ріки, де умирали стогони твої, за Дон Жуаном з міліною честі на плач, Маріано.

Плітками лупцьована й тупими поглядами, зустрінена рукою розуміння, — озбройся гордістю і двері зачини за згадкою останньою про нього, Маріано.

Втрати завжди на викрик схожі відчайдушний. Водю водоспаду падаєм у плачі, часто позабувши запитати себе, кого втрачаєм:

із пива піну, що дійти скоріш до пива заважає,
а чи двоногу зірку,
що запалювала люстри щастя.

Маріано, крапля то із моря, що, дитя знайшовши, втратило любові піну.

НЕ ЧЕКАЛА

Посковзнулась в небі зіронька невдала.
Мене в той вечір мама не чекала.

Руками скрикнула, і не розбила тиші.
Уже й вечеря добрим смаком дише.

А-а! Стіл новий! Нові з'явились зморшки.
Дивилась, наче доброти волошка.

Теплом в кімнаті дрова прославлялись.
З маминих вуст новини прилітали:

Туберкульоз украв від нас корову.
Артільні справи теж якість безкровні.

Ще сонце у очах не згасло діда,
Хоч доля їхня — часу інвалідом.

У блюдах слів весільний рух приносиш,
„А в тебе є?“ — мене очима просиш.

О, не питай про вбиті мрії, мамо, —
Усмішок маскою мої прикрились рани.

Були у неї добрі очі, мамо.
Із поля долі утекла туманом.

У білий вечір зорями росило,
В прощальних кроках віднесла весілля.

Я ж, твій дивак, дивуюся зі світу:
Із гарбуза, де скрилось довге літо.

Із сміху приливів, і зір, і злоби,
Із рук, що матір'ю всі дива родять...

Кидай у мене різно-різне, мамо, —
Я ненаситна чуйнострунна яма.

І перш, ніж пам'яткою печаті ти станеш,
Чекай мого з Людиною вінчання.
Любив я й Таню... Не любила Таня...

Ніч затушувала сніг . . .
Я по мості сивих згадок
Йду на берег давніх слів, —
Чистих від шкорлупки зради.

Лози сварок тихо гнув
Ураган цілунків наших.
Мав я, мав тебе одну
Недопиту щастя чашу.

Був я бджолою ночей,
Ти — вишневим свіжим цвітом.
Навіть згадка ще пече,
Що лишилась з того літа.

Зрада ужалила день.
Вмерли сині діалоги.
Три частини у поем —
Ти — одною, ти — прологом.

Ніч затушувала сніг.
Поламався міст зі згадок.
Бачу, наче уві сні:
Там, за мостом, плаче зрада.

КОРДОНІВ НЕ МАЄ ЩАСТЯ

Фіранками повік прикрила очі
І мрію про життя прядеш-прядеш.
Тебе аж умираю, так я хочу
Назвати „абсолютною“ з ідей.

Танцює місяць тінями у парку,
Побіля тебе радістю стою.
І аромат, весняна секретарка,
Простори покорає у бою.

Читаю книгу рідного обличчя
І розбиваю догми берегів,
Що одягають щастя. Дуже кличу
В мовчання вірити, що повне слів.

Твої вузькі плечі розмовляють
З гарячістю моїх шалених рук.
Нема кордонів в щастя — присягаю!
Якщо захочу — світ переверну.

Вогненний потік вуст в долині часу,
Чуттів дощами поєний, тече.

Той вечір, наче малював Пікассо
Для мови рук і молитов очей.

Ніж чистими руками увійти
в нову квартиру нині.

І мовив я: наперекір дефектам,
Наперекір громам, що, може, з мене вийдуть,
Наперекір моїм усім падінням,
Наперекір отруті, що нап'єшся
З нечистих вуст, наперекір пекельним
Кілометрам великої розлуки,
Наперекір всьому —
Люби мене:

Як тут у лісі під склепінням листя,
Так у просторах всіх кімнат на світі,
Як тут, де топишся
у повноводді рук моїх,
Так і у пущі довгого чекання.
Люби мене як нині, в цю годину,
Люби мене так завтра, післязавтра,
Люби мене на віки вічні.
Амінь.

БЕЗСОННЯ

Ще прочвалає декілька хвилин
І північ тут як тут.

Усі предмети вкрала темнота,
Ніж похоронний настрій, важча.
Лежу чолом до неба, де немає бога,
Хоча не бачу зір, що в дах бубнують.
Лежу в кайданах темряви

і сни злодіями

Мене далеко десь за північчю чекають.
І тільки ти, один реальний сон,
Сидиш в кімнаті тихої уяви,
Положиш руку на чоло безсоння
І скажеш: спи, дурненький. —
Не вір ні їм, ані собі. — Ти добрий.
Тоді з-за рогу півночі
Сни вискочать, мов гестапівці,
І скрутять мені в'язи, і ув'язнять
У самотності спанку,
де повітр'ям будеш — ти.

АВТОПОРТРЕТ З ОЧИМА БИТОГО СОБАКИ

Обличчя кішкою мені подряпав вітер,
А пальці ніг — щеняток десять —
Тремтять, теплом покинуті, у будочках черевиків.
Отак востаю у зимовий вечір:
Подряпаний твоїм байдужжям й вітром,
Одягнений у плащ німого плачу.

Мороз, як поліцай, охороняє спокій вулиць,
А ваша брама дім собакою охороняє.

Так де ж любов свою подіти!? —
Хіба втопить її у донжуанстві?
Не хочеш? Ні? То подивись на мене, як стою
Під вашим домом із очима битого собаки.
Не бий уже, не бий мене:
я не боксерський міх і не собака,
І согрівив я тільки тим,
що без тебе не можу.
Дантеса кулька перерізала
Прекрасну стрічку пісні Пушкіна.
Нахабний поїзд завтра викраде тебе, —
І тут повинна перерватись пісня нашої любові?

Ні! Перегризу ту браму.

— Ах!.. — Це я...

З побачення сестра твоя летіла,

Її краса, і щастя, й мудрість

Дивилися на мене. Скрились.

І от... телефонує скрип дверей: ідеш.

Що ж, роздивись дитину дій своїх.

Тобі не смішно?

І мені...

Як тепло від руки твого „Заходь“!

Що ним, як рушником, втираєш піт думок жакливіх.

Стирається рельєф мого смутку,

Кімната тіло роздягає від морозу,

Ти серце із плачу німого роздягла...

І битий пізнім часом, відриваюся від тебе.

Іду. Добраніч.

Завтра відїжджаєш?

Чим? Літаком компанії „Вернуса“?

Добраніч.

Як світ після концтабору, прекрасним буде прихід
твій.

Добраніч. Й не даруй мені ніколи

вечір перед вашою зачиненою брамою

з очима битого собаки.

Добра ніч, і пробач,
Що вигадати не умію,
Чого б тобі ще дати, крім усього.

10 ТИСЯЧ ТОН МОЄЇ САМОТИ

Болить мене смертельно самота,
Велика, наче спрага не здаватись.

Дерева парасолі крон наділи
Перед дощем зірок, і застоялись у німім чеканні, —
Ми всі і завжди ждем чогось,
Найбільш того, чого не вистачає.

У тебе руки так ласкаві,
Як і далекі розумінню самоти моєї.

На дереві життя у мене двадцять два пагінця,
А яблука любові справжньої ні одного.
З трави пожовклих і зелених днів
Ти незабудкою з'явилась незабутньою:
Як ні одне із слів — прекрасна,
Як ні одне з уявлень — досконала,
І краща неможливості звичайністю своєю,
Але й до неможливості далека розумінню самоти
моєї.

По чорнім полі неба
місяць срібним болем ходить,

А руки в мене плачуть за тобою,
А серце — компас з вічним напрямом до тебе —
все без тебе.

Дорогою нормальності приходить щастя в друзів.
І падають на листя їхньої любові
роси зір ночами,
І падає мені на голову твого байдужжя камінь.

Блукаю самотою вечора,
Бо барикади стрічі нашої тебе навіки вкрали.
Дерева застоялись у чеканні,
Як я чекаю ворога моєї самоти,
Що зніме з долі 10 тисяч тон моєї самоти.
Я так люблю тебе, що навіть не люблю тебе за те.

* * *

В колисці
невпевненості
Баюкає мене
рукою мачухи
широка туга.

Тебе сьогодні бачив:
Вуста поранено боліли,
В очах убиті птахи сміху,
Волосся — чорний і плакучий смуток.

Ех, я необережний! —
Пустити босою дитиною любов,
Щоб проколола ноги
на скалках неприступності твоєї.

... Лише чому несла в очах
Убиті птахи сміху? ..

ВЖЕ ЗНАЙШОВ ІІ

Розрізала дорогу пошуків. —
Я став.

Росердивсь трошки.

Став,

щоб не втекти ніколи,

Щоб міряти твоєю долею

життєве поле.

Не випадковість, то твоя заслуга,

Що я відкрив у тобі друга.

Усе, віднині,

до коріння

розглядатиму,

Як сонце буду окатим.

Бо не приглянешся раз трошки-трошки, —

Навік заблудиш в пошуках.

ЩЕ НАДІЮСЬ

Травневі дощі м'яко йдуть землею.
Дні трьохкольні: сині, білі і зелені.

Травневі дощі правлять панахиду
За тими стрічами, що більше не приїдуть.

Твое „прощай“ було отруйним жалом, —
Мене собакою утрата провждає.

Самотність місяця відвідує пекуча.
У власній муці я уже домучивсь.

Не буде!
У своєму „я“ тебе уб'ю!
Уб'ю за те,
Бо ще надіюсь і люблю.

•

ЖИВИЙ, ХОЧ ТРИЧІ ВБИТИЙ...

Тоді була субота.

Звичайна. Трохи дощова і танцювальна.

Я дівчину одну питав:

Марійко, матимеш в неділю час?

Марійко, матимеш у понеділок час?

Або колись, Марійко, хоч коли у тебе

буде вільний час?

А дівчина мене убила тричі,

Щоб я і після того жив і пам'ятав:

І у неділю я не матиму часу,

У понеділок я не матиму часу,

І ніколи я не матиму часу.

Ну от і все.

ПРОЩАННЯ

Кусали хмари місяця ріжок,
Наївшись срібла — в темінь відпливали.
В моє „Не йди“ уп'явсь останній крок,
А ніч темніла, як мої печалі.

Хтось „він“ украв твоє плетиво рук. —
Майбутність била в дзвін тривоги.
Здавалось, я у твоїм відході горю,
Хоча ішов лиш в інший бік дороги.

НІЧ, І ДОЩ, І ТИ

На бубні темряви малює ніч
Магічний шурхіт листя й крапель.
Озоном згадок

хвилини

отруєні, —

Стократ.

Тримають світ пахучі руки груш,
Вже й очі домів у „добраніч“ впали.
Скінчи свою недобру гру, —

З-за неї всю діяльність б'є параліч.
Ті наші зустрічі мигнули, наче сни, —
В них проліски надії пахли щастям.
Одне мені, одне мені прости:
Що я не вмів твою любов украсти.
Я знаю, успіх — вперта боротьба,
Тому крізь неможливість йду боротись.
О, ябки я хоч те, хоч те не знав:
Твій розум — за, та серце проти!

* * *

Із попелястих берегів хмарин
Всміхались неба очі сині.
Я йшов один, один, один, —
Мій настрій плакав битим сином.

Я волі витяг гострого ножа
І, мов ягня, зарізавав ним кохання,
А місяць псом вночі, як я лежав,
Лизав, гоїв оті смертельні рани.

ПІДКОРЕННЯ МІСЯЦЯ

Час у яблуках почервоніє.
Час перекує наш голос, —
І станем по ночах шукати місяць
З солодкотаємничим неспокійним смаком.
Той місяць матиме дві риби ніг,
Дівочу бентежливість перс,
В далекім небі неможливості
Сіятиме той місяць.
І повз комети стріч, знайомств,
Ракетою промигнемо.
Дні опадатимуть листками сонячного світла,
Листками променів зірок.
А місяць — магнетичним полем,
А ми — малим залізом,
Що йде залізними законами до нього.
'Грава або вогненна постіль
Запише час і місце зіткнення ракети-нас
із місяцем отим.
Коли задзвонить дзвін,
Коли горіти стануть риби ніг,
Шукаючи опору, мов споживу;
Коли із цепу спустяться вуста,
Коли оскаженіють руки —

Кінчається підкорення місяця.

І він лежить поблідлий, в краплях поту:

З долинами й вулканами,

З гніздом, куди летіли наші сни

І де розбилися або в дитячий крик
змінились.

ЖИВЕ І В ЛЕГКІЙ ФОРМІ ГАРНА ПІСНЯ

Їй здававсь я добрим і серйозним.
Вона мені здавалась легковажною. —
Я діяв з цим... Не всі ж дівчата лози...
Той вечір в поглядах зробивсь великим важелем:
Вона у мене сталася хорошою,
А для неї... — чим не був у дійсності.
За нами ж дії. Я забув непростено:
Живе і в легкій формі гарна пісня.

ПРОЩАННЯ БЕЗ СЛІВ

А на кінці німого вечора
Її сльоза висіла.

І листя падало, співаючи прощанням,
І бачила, як засніжив очима,
І випустив мороз з своєї пози.

Взяла і скалки сили позбирала.
І не благала, чим його вбивала,
І кроками востаннє заридала —
Розтала . . .

ЗРОЗУМІЙ

Пишеш листи,
Довгі листи,
І у сіті твоїх заплутаних слів
Б'ється прекрасна риба любові.

Пишеш листи,
Шлеш листи,
Довгі листи,
А моє серце не б'ється, як риба у сіті.

ВЕСНА

Каштанні вибухи дали красі всевладдя.
Безхмарря підпирає спеку дня,
А четверо малят іде три кози пасти.

ЧЕКАННЯ

Мое чекання, як чекання вдів:
У надії відчай уплітається,
Вже й хочеться й не вірити, хоч віриш без кінця.

А ти не йдеш.

Так моряки ждуть рідних берегів. —
Веселяться, співають під гітару,
Щоб заглушити дику тугу.

Тебе нема.

Чекаю й виглядаю: хто ти? Звідкіля?
За гору дні втікають
наполоханими зайцями.

Пісок невіри
в серце місяць сипле.

Не йдеш.

Ех, часто рідні береги цілуєм
Лиш нахлебтавшись солоних вод життя.

* * *

Відшуміли в серці срібні хвилюваня. —
Як у пущі — садинокість, сум.
І смичок твого кохання
Не зворушить більш любові стун.

Мов собака, сподівання скиглять.
Устояв лиш розум перед бурею втрат.
Кораблем космічним все промигло,
А однак мучить щось, мов кат.

Я ж не здамся у полон ніколи:
Ні байдужості, ні втратам, ні безвір'ю,
Хоч і сумніваюсь чи для болів
Є у світі міра.

Через яких геометричним рядом гнів мій зріс.
Якраз перед годиною дощ намагався
викрасти всю просинь неба. —

Ми теж любили красти:

Одне від одного страждання крали,

Від матері украли спокій,

А від весни ми крали дні щастя,

Що почалося крадіжкою нарцисів із

цвинтаря нічного.

А ти учись, щоб страх з екзаменів тебе не з'їв.

Та й ноги найпевніші виростуть з науки тільки.

Ми темноті й нікчемності повинні вибити

життям своїм хоча б три зуби, —

Інакше к чорту і життя.

Моя, зустрінена в травневе надвечір'я,

Ми вміли говорити і тілами, і словами,

Та все ж таки мовчання ми найкраще розуміли,

Бо лиш мовчання вміє прочитати

азбуку найпотаємнішого „я“.

Не бійся, ті концерти щастя будуть, будуть ще:

Смичком — бузковий вечір зробим,

Ми двоє — скрипка Паганіні. —

І прийде: напруження до неможливості

і пауза нервів,

Напруження до неможливості і пауза нервів,

Напруження до неможливості і пауза нервів...

Моя причино настроїв хороших,
Життя студентське через кілька днів
 повинно статись згадкою,
І я роздумую уперто
 над майбутністю кровавоспоченого альпініста.
Заявити повинен мудрагелям всім:
Я і у ворога учитись буду,
Щоб тим же запозиченням
 його убити міг скоріше.
Я мушу сильним бути,
 мушу богом стати замість бога, —
Бо я Людина (вже тому, що нею бути хочу).
Моя реалістична мука,
Навіщо вішаєш на брехньочорні язики свій спокій,
Навіщо, га?!Були ж твоєї цноти сторожами не вони,
А ранки, дні, і вечори, і ночі від твого
 народження,
Та і сама же знаєш,
 що кожен судить інших, окрім себе.
Сходами згадок опускаюсь в наші дні,
Коли дощ весняний сміявся зорями з
 твого волосся,
Коли до твого стану в гості висилав я руки,
Коли навчились жити ми
 без обіцянок гарного нічого.

Гм! А буде важко і самій, й зо мною. —
Вже нині усвідомлюю голгофський шлях життя
З причини простої: ніколи не навчусь
відмінювати ім'я шефа —
А це у нас не маловажна річ!
А щодо таємниці нашої — мовчи.
Хай лишиться відомою
тим декільком шаленим ночам,
Хай лишиться відомою краплиці,
кинутій на цвинтарі старому,
І ще, звичайно, нам.
То вмієш помовчати?
З-за муру тижнів, місяців
чекай мою непереможну спрагу,
Чекай дощів моїх блакитних згадок,
І вір зо мною разом,
що після кам'яної, бронзової,
і залізної, і атомно-космічної доби
Криваво виключиться людськості доба.
Держись!
І друга нерозлучного — весільний усміх — бережи,
І бережи озонність помислів і дій —
Без тої солі де вже то й людина!
І станем Колумбами
і пливтимемо не до Америк,
А до своїх далеких „най“, „най“, „най“ . . .

Нам що потрібно?

Нам труп розлуки перескочити би треба,

Нам треба найпростішого повітря,

Очима синє небо нам ковтати треба,

Дощів, і хліба, і тюльпанних вибухів нам треба,

І трав за містом, де сторчм головою

падають де — молі жайворонка.

Та треба знати нам, що подих ненародженої

нами ще дитини буде мільйон раз

важчий за мільйони тон заліза.

Та треба, щоб з підносу сонця дні котились

яблуками безконечності.

Ото мабуть і все.

Коли би смерть у гості завітала
З підступним наміром, з усмішкою Іуди;
Коли би смерть мене спитала:
„Яке твоє прохання наостанку буде?“

Із мотлоху бажань, з прохань соломи
Просив життя продовжити б на півхвилини:
Знайшовши десь людей, упав би від втоми,
І вмер, узявши з смертю пам'ять про Людину.

Агресоре з ласкавими очима,
Я у оточенні твоїх принад.
Мені концтабір твої руки зчинять
З обіймів. А надії сад
Насичує ділами мої кроки . . .
Та ось, тебе украла далина.
Тебе бажають заржавіти роки,
Украсти з помислів, сказати: „Нема!“
Рокам не вірю — вірю тільки вірі,
Що ти в моє життя відчиниш двері днів,
І думи до мене пускатимеш у ірій,
І берегтиму їх, мов кров рідні.
Мені з надії виростають крила.
Мені кривава сіль з падіння потече.
Лечу на п'єдестал Людини. Мила,
Той лет почався із твоїх очей.

ПРОЩАВАЙ!

Страшна була дорога. А серце йшло. Ішло днями, ніби горем, і вела дорога на вершину розпуки. І кінчилась дорога. Серце зупинилось. Волею глибоку яму викопало, щоб положити всю тебе живцем (із кожною байдужістю до мене) у могилу. Тиранів убивають жертви. Вже тебе не має, серцем похоронена, бо як любов кінчається, отак кінчається міра терпіти твій лід. А ти цього не знала? Прощай!

Страшна була дорога і додому, бо серце поверталось вдовою молодою. Вже тебе немає. І живи щасливо. Прощавай!

Втрачає не тільки цукерку дівчинка чотирирічна . . . Прощавай!

ЗМІСТ

Буде так	9
Пропоную вам свою дорогу	10
Молодість іде в дорогу	12
Совісті й епохи будь сантехніком	14
Вік мій — тягар мій	15
Байдужістю не буду хворий	16
Знайомтесь: Сеньйора байдужість	19
Портрет В. І. Л.	22
Повинність — не бажання	24
Заспіваймо пісню кришталеву	25
Перед інтернатними ворітьми	27
Донжуанство	29
„В попільниці недокурок тлів...“	30
Лист прозорої води до сучасності	32
Призначення ножа	33
Ковзання поверхнею	34
Мир	35
Новий рік	36
Увага	38
Джордано Бруно	39
Земля в очах космонавтів	40
„І хоч було думкам віки бездомно...“	41
Дерево і я	42

„Зима землю забинтувала злісно . . .“	43
Образ	44
Сівба майбутності	45
День жінок	47
Богиня	49
Лиш одна на світі мама є	51
Прибиральниця	55
Молитви бабусь	58
Літній вечір	59
Шафа	60
Спопеління маминих рук	61
О пів на п'яту вранці	62
Дома	64
Казка про руки	65
Столяр	66
Глухий	68
Пісня інваліда	71
Відступ про плач рук	74
Спомини про скромних переможців	76
А це — відступ про чекання мертвих	77
Каліки в час повернення з війни	79
Балада про перше освідчення в коханні	80
Квітень	81
Шлях	82
Станції	83
Усвідомлення	85

Мами, прошу, не плачте	86
Спомини емігранта	88
Промова Івана Денисовича . . .	89
Так, бажання вміє говорити	90
Діди вмирають невідомими	91
Вітер згадок	92
Дзеркала	94
Елегія на смерть осені	95
Пустобрехам	96
Овечкою зробіть	98
Казка про падіння і чорта	99
Анонімка	101
Один день в театрі життя	104
Канікули, хвороба і людські стосунки	106
Гіркаві думи з негіддательним вістрям	109
Буря	111
Все	112
Міщанство	113
Мішанина з чіткими адресами	114
Доповніть підручники!	117
Дерева	119
Лампа	122
Не жди від них похвали	123
Кордон людства	124
Коротке „може“	126
Ми забуваєм незабудки	127

Зимова вулиця	129
Душа Т. Г. Шевченка за моїм нічним столом	130
Лесин триптих	133
Хто жив — не з похороном помирає	136
Зимова ніч	138
Балада про Вінцента ван-Гога	139
Свобода вистоюється на стражданнях	140
Без грошей і зір	141
Народе мій, замучений, розбитий...	142
Любов є всім	151
Зелений час	152
„Уже самою думкою про тебе...“	154
Про двох розп'ятих	156
Студентка, що її в мене викрав час і кілометри	157
„Коли розлучаються двоє...“	160
Пісня про Маріану	161
Не чекала	162
„Ніч затушувала сніг...“	164
Кордонів не має щастя	165
Мое „Богородице“ в лісі	167
Безсоння	169
Автопортрет з очима битого собаки	170
10 тисяч тон моєї самоти	173
„В колисці...“	174
Вже знайшов її	176
Ще надіюсь	177

Живий, хоч тричі вбитий . . .	178
Прощання	179
Ніч, і дощ, і ти	180
„Із попелястих берегів хмарин . . .“	181
Підкорення місяця	182
Живе і в легкій формі гарна пісня	184
Прощання без слів	185
Зрозумій	186
Весна	187
Чекання	188
„Відшуміли в серці срібні хвилювання . . .“	189
Одного разу я впустив гадюку	190
До побачення, або жди чого нам треба	191
„Коли би смерть у гості завітала . . .“	196
„Агресоре з ласкавими очима . . .“	197
Прощай!	198

Степан Гостиняк

ПРОПОНУЮ ВАМ СВОЮ ДОРОГУ

Видало Словацьке педагогічне видавництво
в Братіславі

відділ української літератури в Пряшеві
як свою 148 публікацію

Відповідальний редактор Юрій Кундрат
Художньо-технічний редактор Іван Фіркаль

13/4 — Ухвалено постановою СНР-ВШК № 2058/I-
1963 — Видання перше — Тираж 1100 — Здано
на виробництво 24 вересня 1964 — Видруковано
в липні 1965 р. — Папір 5154-01, 80 гр. —
Видрукував Тиск, н. п., Брно, майстерня 1. —
Шрифт гармонд Колектив — Z-16*51241

Стор. 206 — АА 5,055 — ВА 5,195

67-462-65 Кчс 12.— о.

63/VIII-15

Štefan Hostiňak

NAVRHUJEM VÁM SVOJU CESTU

Vydalo Slovenské pedagogické nakladateľstvo
v Bratislave

odbor ukrajinskej literatúry v Prešove
ako svoju 148 publikáciu

Zodpovedný redaktor Juraj Kundrať
Výtvarno-technický redaktor Ivan Firkal

13/4 — Schválené výmerom SNR-OŠK č. 5088/I-
1963 — Prvé vydanie — Náklad 1100 — Rukopis
zadaný 24. septembra 1964 — Vytlačené v júly
1965 — Papier 5154-01, 80 gr. — Tlačil Tisk, knižní
výroba, n. p., Brno, provoz 1 — Typ písma garmond
Kolektív — Z-16*51241

Strán 206 — AH 5,055 — VH 5,195

67-462-65 Kčs 12,— v.

63/VIII-15

